

SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA

apríl 2017

info

Časopisy s nadhľadom

Obsah

- Prečo u nás končia veľmi dobré chovy dojníc?..... 3
- 10 rokov súťaže o najlepší šľachtiteľský chov holsteinského plemena... .. 7
- Kráľovská disciplína poľnohospodárstva..... 19
- Reprodukcia dojníc – vieme ako sme na tom v skutočnosti? 26
- Začarovany mliečny kruh 31
- Dobrá správa – v našej populácii stúpa produkcia na deň života dojníc..... 36
- Chovatelia „dolaďujú“ proteíny v kŕmnej dávke... .. 38
- Predlžovanie veku pri prvom otelení je extrémne nákladné... 42
- Kravy len tak neumierajú... .. 44
- Problémy driemu a len čakajú na „budiček“!..... 47
- Tri modely fariem – tri systémy, ktoré si môžu konkurovať... 50
- Alita: Kupredu prosperujúcim svetom..... 53
- „Farmárske bleskovky“... .. 55
- TOP 50 holsteinských fariem podľa Celkového hodnotenia exteriéru Slovensko 2016 58
- TOP 50 holsteinských fariem podľa Končatín Slovensko 2016... 60
- TOP 50 holsteinských fariem podľa Vemena Slovensko 2016..... 62
- TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017 64

Miniinfo pripravili:

Ing. Igor Lichanec
Ing. Vladimír Varchola
Ing. Ivan Hrica

Vydáva:
SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA © 2017
Nádražná 36, 900 28 Ivanka pri Dunaji
tel.: +421 – 2 – 4594 3715, 4594 3741
fax: +421 – 2 – 4594 3831
e-mail: holstein@holstein.sk
www.holstein.sk
Grafické a DTP spracovanie, litografie a tlač:
KURIÉR plus REKLAMA, s.r.o.

Prečo u nás končia veľmi dobré chovy dojníc?

Ing. Vladimír Chovan, Predseda predstavenstva Slovenskej Holsteinskej Asociácie

Táto otázka zaznieva v diskusiách manažérov z radov producentov mlieka veľmi často. Konkurenčné prostredie na medzinárodných trhoch spôsobuje, že počet fariem dojníc sa vo svete znižuje. Zvyšuje sa úžitkovosť zvierat a narastá ich koncentrácia na farmách. Prirodzený a predpokladaný vývoj. Rovnako, ako ukončenie činnosti fariem, ktoré v odvetví nevidia svoju perspektívu. Či už z generačných dôvodov, investičných, technologických, alebo z dôvodov slabých ekonomických výsledkov. Títo farmári trh postupne opúšťajú.

Vo viacerých členských krajinách EÚ poľnohospodári vidia po zrušení systému mliečnych kvót nové príležitosti. Ustáli krízu spôsobenú prepadom cien mlieka a dnes sa nadychujú k ďalšiemu rozvoju. Prepad cien vydržali vďaka finančným rezervám z prechádzajúceho obdobia. A tiež vďaka

pomoci, ktorej sa im dostalo od vlastných vlád. Cenová kríza sa prehnila celou Európou a nebolo štátu, ktorý by sa jej dopad na mliečnych farmárov nesnažil eliminovať. Pomohla aj EÚ. V čase najväčšieho prebytku mlieka nakúpili 350 tis. ton sušeného odstredeného mlieka. Bola by to významná pomoc, keby nebola táto komodita na skladoch EÚ ešte aj dnes. Verme, že sa z tejto pomoci nestane malá časovaná bomba.

Kolegovia spočítali, koľko chovov dojníc v kontrole úžitkovosti u nás ukončilo svoju činnosť. Z prvej dvadsiatky chovov s najvyššou dojivnosťou za predchádzajúci kontrolný rok ukončili svoju produkciu tri. Z prvej päťdesiatky šiesti. Z opačnej strany tabuľky, z chovov s najnižšou úžitkovosťou, až na jednu výnimku pokračujú v produkcii všetci. Nebudem uvádzať, ktoré chovy boli zlikvidované. Ich vlastníci asi netužia po reklame tohto druhu. A chovatelia vedia, o ktoré farmy, či dvory išlo. Bohužiaľ, väčšinou to boli šľachtiteľské chovy.

Myslím, že máme ďalšie svetové prvenstvo. Neverím, že by sa našla ešte jedna krajina, kde v poslednom roku ukončilo svoju produkciu 12 až 15% najlepších chovov z ich chovateľskej špičky. Reč je o podnikoch, ktorých zvieratá dosiahli v kontrolnom roku 2014 – 2015 produkciu na úrovni 10 000 a viac kg surového kravského mlieka za normovanú laktáciu! Žiadni amatéri. Chovať kravy a vyrábať mlieko vedeli. Zootechnickú abecedu mali zvládnutú od A po Z. Určite neboli o nič horší ako ich kolegovia spoza rieky Moravy.

V decembri 2016 som mal možnosť zúčastniť sa veľkej odbornej konferencie organizovanej partnerským Svazem chovateľů holštýnského skotu ČR. Plná sála spokojných chovateľov, pohodová atmosféra. Prvým prednášajúcim bol riaditeľ odboru živočíšnych komodít Ministerstva zemědělství ČR Ing. Jiří Hojer. Na úvod pozdravil prítomných v mene p.

ministra Jurečku. A oznámil, že je kompetentný informovať, že chovatelia môžu byť pokojní. To, čo p. minister v lete prisľúbil, bude do vianočných sviatkov zrealizované. Poľnohospodári dostanú na svoje účty finančné podpory tak, aby sa aj napriek nízkym odbytovým cenám priemerní českí chovatelia dostali na nulový hospodársky výsledok. Netuším, či som mal ústa od prekvapenia otvorené celé jeho vystúpenie, alebo sa mi ich podarilo zatvoriť skôr. Počúval som o prémii za dosiahnutie Q-kvality mlieka a o zvýšení vratky spotrebnej dane za palivá spotrebované v živočíšnej výrobe. Aby priemerný chovateľ nebol v strate! Dvadsaťpäť rokov som na Slovensku nepočul slovné spojenie priemerný chovateľ. O záujme, aby takí a lepší chovatelia neboli stratoví, radšej pomlčím. A nepočul som, že by sa niekto z priemerných, alebo nedajbože z nadpriemerných chovateľov v Českej republike, rozhodol zatvoriť svoju farmu. Naopak, českí poľnohospodári produkujú v ére samostatnosti historicky najväčšie množstvo kravského mlieka.

Skúsme hľadať príčinu, prečo u nás farmy končia, aj tie najlepšie. Veď práve po zrušení systému mliečnych kvót mali byť našou perspektívou. Ceny surového kravského mlieka na slovenskom trhu bývajú v priemere o dva–tri centy nižšie ako v starých členských krajinách EÚ. Žiadnemu chovateľovi nepokryjú priame výrobné náklady. Ale bývajú veľmi podobné s cenami v susednej Českej republike aj v Maďarsku. Aj tam chovatelia produkujú mlieko so stratou, ale vyrovnávajú sa s ňou za pomoci vlastných rezortov. Inak by nemali šancu prežiť.

Pomoc štátu poľnohospodárskej výrobe s vyšším podielom ľudskej práce vedie u nás hitparádu politických sľubov vládných predstaviteľov už dlhšie obdobie. Za posledných päť rokov aj v spojitosti s dosiahnutím 80 %-tnej potravinovej sebestačnosti. Túto situáciu najlepšie vystihuje klasické slovenské príslovie: „Reči sa hovoria a chlieb sa je“. Bohužiaľ, pomoc živočíšnej výroby na Slovensku pochádza len z limitovaných finančných zdrojov EÚ, keďže priame platby zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ sa vyplácajú prostredníctvom podpory SAPS na hektár poľnohospodárskej pôdy. Príspevok z národného rozpočtu je minimálny, najnižší zo všetkých okolitých krajín. Mnohonásobne. Predchádzajúci minister pôdohospodárstva vypracoval unikátny trojpilierový podporný systém a ešte unikátnejší sendvičový model.

ATS DANUBIUS ponúka protišmykovú úpravu betónovej podlahy

Rombus 7 x 7 cm

šírka drážky je 11 mm
hĺbka je 6 mm

Jedným smerom

drážky sú 5 cm od seba

šírka drážky je 11 mm
hĺbka je 6 mm

Možnosti: Frézujeme rôzne tvary vzorov - hĺbka a šírka drážky podľa požiadavky zákazníka.

Výsledok:

- Protišmykové betónové podlahy pre zvieratá, ľudí a stroje
- Zvýšená produkcia mlieka
- Zlepšená identifikácia ruje
- Dlhší produkčný život zvierat

**Návratnosť investície je
približne 3 - 4 mesiace!**

Volajte 0904 589 621

Dovolili sme si ich dopady prepočítať na našom vlastnom chove. Suché čísla nastavili cho-
vu neúprosne zrkadlo. Vďaka týmto podporným mechanizmom sme v uplynulom roku do-
stali na jednu dojnicu 274,60 € základnej dotácie a 128,60 € na kus podpory pre dobré ži-
votné podmienky zvierat (známeho welfare). Čísla na prvý pohľad zaujímavé. Ale len na
prvý pohľad. Sklamanie nastane, ak túto pomoc porovnáme s produkciou.

V kontrole úžitkovosti sme sa v minulom roku umiestnili na výbornom štvrtom mieste.
S priemernou produkciou 11 202 kg mlieka za uzatvorené normované laktácie. Od každej
jednej dojnice na farme sme počas roka dokázali predať odberateľom 10 046 kg mlieka.
To pri všetkej skromnosti nie je priemerný výsledok. Nikde vo svete by sme sa zaň hanbiť
nemuseli. Tržby za mlieko sme mali veľmi slabé. Nákupná cena mlieka sa prepadla v mi-
nulom roku až ku 23 centom za kg, ročný priemer dosiahol len 25,48 centov. Po prepočte
podpôr na úžitkovosť nám vyšlo, že sme dostali ďalších 2,73 centa na kg mlieka základnej
dotácie a 1,28 centa welfare podpory. Spolu presne 4,01 centa na predaný kilogram mlie-
ka. Potom ešte prišla mimoriadna pomoc rezortu a vlády. Tešili sme sa, že nám zásadne
pomôže znížiť stratu. Bola deklarovaná na úrovni požadovanej poľnohospodármi, minimál-
ne 5 centov na kg. Vďaka zmluve s Plemenárskymi službami SR sme dostali ďalšiu pod-

poru vo výške 233,30 € na dojnicu. Ďalších 2,32 centa na
kilogram predaného kravského mlieka. Úprimne, žiadna
sláva. Skôr silná demotivácia. Spolu podpora na našej
farme dosiahla 6,34 eurocenta. Môžeme byť spokojní?
Odpoveď je jednoduchá. Nie!

V Slovenskej republike podpory na dojnice nasto-
voval tím odborníkov pod vedením pána profesora.
Možno odborníka na plastové materiály, možno aj na
energetiku. Ale určite nie na poľnohospodárstvo. Jeho
tím netušil, aké systémové chyby urobili. Podpora na
kus a podpora na jednotku produkcie sú dve diamet-
rálne odlišné veci. Najmä z pohľadu lepších produ-
centov. Podpora na kus pomáha priemerným, a ešte
viac podpriemerným. Ale zabíja tých, ktorí produkujú
nad priemerom. Očakával som, že sendvičový mo-
del odíde do poľnohospodárskeho zabudnutia spolu
so svojím tvorciteľom. Bohužiaľ, ukazuje sa, že má veľkú si-
lu prežiť. Väčšiu, ako mnohí schopní slovenskí producenti mlieka.

V období vyplácania mimoriadnej pomoci chovateľom dojníc a zberu údajov prostred-
níctvom Plemenárskych služieb SR, avizovalo vedenie ministerstva pôdohospodárstva, že
pomoc bude zameraná najmä na farmárov s perspektívou. Takých, čo mlieko robíť vedia.
A rezort tiež avizoval prípravu systémových opatrení pre rok 2017 s využívaním schém no-
tifikovanej štátnej pomoci. Sľuby sa sľubujú...

Aj keď v dnešnom období cena mlieka narastá, stále to nestačí na pokrytie nákladov.
Riadnu, stabilnú a systémovú pomoc farmári nutne potrebujú. Tadiaľ vedie jediná cesta.
Jediná cesta k tomu, aby aj najlepšie chovy nekončili s produkciou. Otázkou dňa je, kedy
a koľkí chovatelia sa takejto pomoci dočkajú. Pretože zatiaľ majú v ponuke len ťažko strá-
viteľný sendvič.

10 rokov súťaže o najlepší šľachtiteľský chov holsteinského plemena...

Ing. Ivan Hrica, výkonný riaditeľ SHA

Za krásneho slnečného dňa, v peknom prostredí penziónu Lapáš u Hoffera vo Veľkom Lapáši, sa stretli chovatelia a priaznivci holsteinského plemena, aby vyhodnotili výsledky už tradičnej súťaže o „najlepší šľachtiteľský chov holsteinského plemena“.

Už od začiatku bolo cítiť slávnostnejšiu atmosféru, ktorá možno vyplývala aj z faktu, že to bol jubilejný 10. ročník tejto zaujímavej súťaže.

V úvode všetkých privítal výkonný riaditeľ SHA Ing. Hrica, ktorý všetkým pripomenul aj čo-to zo začiatkov tohto podujatia. Nasledoval úvodný príhovor predsedu predstavenstva SHA Ing. Vladimíra Chovana, ktorý po privítaní a vyzdvihnutí dobrých výsledkov našich chovateľov, neobišiel ani nežičlivé prostredie a zložité podmienky, v akých slovenskí chovatelia tieto výsledky dosahujú.

Obzvlášť sa poďakoval Ing. Jánovi Drevenákovi za 10 ročnú spoluprácu a zároveň sponzorovanie všetkých doterajších ročníkov, najprv ako konateľovi firmy SANO, neskôr SK FARM PARTNERS. Následne Ing. Drevenák pozdravil prítomných a vyslovil presvedčenie, že sa budeme aj naďalej stretávať a prezentovať stále lepšie výsledky.

K tomuto presvedčeniu sa pripojil aj Ing. Huba zo Slovenského chovu, ktorý je mediálnym partnerom tohto podujatia od jeho počiatku.

Ešte pred samotným vyhlasovaním výsledkov súťaže Ing. Hrica potešil prítomných informáciou o tom, že od začiatku roka 2017 hranicu extratriedy 100 000 kg mlieka prekonal, na slovenské pomery neuveriteľných 10 dojníc.

Do galérie 100 tisícových dojníc vstúpili nasledovné dojnice:

SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA

GALÉRIA kráv 100 000 kg mlieka - 2017

Nádražná 36, 900 28 Ivanka pri Dunaji
 tel.: +421 - 2 - 4594 3715, 4594 3741
 e-mail: holstein@holstein.sk www.holstein.sk

Podnik: FOOD FARM s.r.o., HLOHOVEC

Chov: 011 **Dolné Trhovište**

Kat. číslo	Číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
										Pl	Ldni	Mlieko	Tuk	%	Bielk	%
1	SK000800389320	04.04.2006	H100	HA	RUH-009 TIMLYNNA.ADAM-ET	SK000516122203		729	10.12.2016	5	305	14192	578	4,07	436	3,07
			H0					14.09.2016	-	8	299	11877	432	3,64	376	3,17
										9	2833	105437	3859			3362

Podnik: Poľnohospodárske družstvo Spišské Bystré

Chov: 011 **SP.BYSTRÉ**

Kat. číslo	Číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
										Pl	Ldni	Mlieko	Tuk	%	Bielk	%
2	SK000192569706	07.12.2001	R52.9 P40.8	HD	TUG-001 TOUBORG	SK000015484005		835	15.02.2014	5	305	10142	341	3,36	306	3,02
			H3					23.11.2015	BW-048	12	294	7784	271	3,48	250	3,21
										12	4093	101971	3595			3302

Podnik: Farma Majcichov a.s.

Chov: 051 **Vlčkovce**

Kat. číslo	Číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
										Pl	Ldni	Mlieko	Tuk	%	Bielk	%
3	FR002948951575	05.11.2006	H100	HA	- PINK FLOYD	FR002948951443		775	25.08.2016	3	305	15541	649	4,18	509	3,28
			H0					23.11.2015	VBB-012	6	305	13312	553	4,15	433	3,25
										6	2627	102144	4262			3414

Podnik: Školské hospodárstvo - Búšľak, spol.s r.o.

Chov: 021 **Dumajský Klátov**

Kat. číslo	Číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
										Pl	Ldni	Mlieko	Tuk	%	Bielk	%
4	SK000800198556	20.10.2005	H95.4 S.4.6	HA	ZAK-001 ZIRKON	SK000077683843		801	16.08.2016	5	305	13551	502	3,70	419	3,09
			H0					14.10.2014	VBB-012	6	304	11507	375	3,26	363	3,15
										6	2991	101152	3368			3248

Podnik: AGRIMPEX družstvo Trstice

Chov: 011 **TRSTICE**

Kat. číslo	Číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
										Pl	Ldni	Mlieko	Tuk	%	Bielk	%
5	SK000707092207	21.04.2004	R50.0 S37.5	HD	NUH-001 EXPLORER	SK000010023824		710	09.07.2016	7	305	11052	394	3,56	356	3,22
			H3					20.08.2015	GAD-022	8	303	9689	357	3,68	325	3,55
										8	3672	102394	3902			3562

SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA

GALÉRIA kráv 100 000 kg mlieka - 2017

Nádražná 36, 900 28 Ivanka pri Dunaji
 tel.: +421 - 2 - 4594 3715, 4594 3741
 e-mail: holstein@holstein.sk www.holstein.sk

Podnik: Poľnohospodárske výrobné a obchodné družstvo Kočín

Chov: 031 ŠTERUSY

Kat. číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
									Pl	Ldni	Mlieko Tuk	%			
6	SK000702186204	07.12.2004	R87,5 S12,5 HB	BSR-001 SK000282408204 CLAYTOP ADDICTION RED-ET		804	28.07.2016	LBO-002	6	305	11548	491	4,25	409	3,54
			HI			04.02.2016			9	303	10426	450	4,32	364	3,49
									9	3143	100186	4373		3545	

Podnik: Nová Bodva, družstvo

Chov: 011 Turnianska Nova Ves

Kat. číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
									Pl	Ldni	Mlieko Tuk	%			
7	SK000800386471	19.03.2006	H100 HA	RUH-009 SK0006056924806 TIMLYNN ADAM-ET		761	01.07.2016	AML-014	7	305	14114	458	3,25	447	3,17
			H0			17.02.2016			8	293	11571	345	2,98	374	3,23
									8	2627	100000	2975		3256	

Podnik: AgroContract mliečna farma, a.s.

Chov: 011 Jasová

Kat. číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
									Pl	Ldni	Mlieko Tuk	%			
8	SK000800562597	03.04.2007	H50 X50 HD	- CZ000060873446		725	22.10.2016	SRE-003	4	298	15006	548	3,65	498	3,32
			H0			08.03.2016			7	302	12827	454	3,54	424	3,31
									7	2577	103238	3693		3441	

Podnik: AgroContract mliečna farma, a.s.

Chov: 011 Jasová

Kat. číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
									Pl	Ldni	Mlieko Tuk	%			
9	SK000800691710	20.10.2007	H100 HC	MNL-011 SK000589334405 LHARDYS		699	05.01.2017	BS-067	4	305	15360	569	3,70	493	3,21
			H2			21.10.2016			7	300	13409	488	3,64	423	3,15
									8	2366	103392	3776		3262	

Podnik: AgroContract mliečna farma, a.s.

Chov: 011 Jasová

Kat. číslo kravy	Narodenie	Plemeno Typ	Oddiel PK	Otec	Matka	ET	Vek 1.otel. Pos.otel.	Posledné pripustenie	maximálna - priemerná - celoživotná						
									Pl	Ldni	Mlieko Tuk	%			
10	SK000800730623	04.01.2008	H100 HA	ELN-012 SK000800017024 DORDELL CONCORD-ET		745	29.12.2016	BS-067	2	305	16617	621	3,74	512	3,08
			H0			14.10.2016			5	305	14945	577	3,86	462	3,09
									6	2276	101254	3072		3183	

Na obrázku zľava: T. Jarkovský FOOD FARM s.r.o. Dolné Trhovište, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: A. Hozza PD Spišské Bystré, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: M. Tkáč Farma Majcichov a.s., V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: Z. Szelle ŠH Búšlak, spol.s r.o., V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: I. Mintál AGRIMPEX družstvo Trstice, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: L. Otrubčáková PVOD Kočín, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: J. Kőteles – Družstvo Nová Bodva, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Na obrázku zľava: E. Zácsek AgroContract mliečna farma, a.s. Jasová, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

K dnešnému dňu máme teda na Slovensku 69 takýchto jedinečných dojníc. Pre zaujímavosť uvádzam, že čo sa týka zastúpenia v tejto elitnej skupine najviac až 10 kráv je z AGROCONTRACTU Mikuláš a.s., zhodne po 8–mich kravách sú zastúpené AgroContract ml. farma a.s. Jasová a PD Zavar. Z FOOD FARMU Hlohovec je 5 dojníc, po 4 dojnice z ŠK Búšlak, PD Majcichov a PVOD Kočín.

Po tejto milej udalosti sme sa už následne venovali samotným výsledkom súťaže.

Na úvod sme si pripomenuli hlavný cieľ súťaže:

„Oceniť a spropagovať šľachtiteľskú prácu našich najlepších chovateľov“.

Od roku 2000 až doteraz bolo uznaných 49 šľachtiteľských chovov holsteinského plemena.

Tento počet už dávno nie je realitou. Vzhľadom na nepriaznivé podmienky reálne funguje 30 chovov. O úrovni týchto chovov najlepšie svedčí nasledujúca tabuľka.

Výsledky mliekovej úžitkovosti Slovensko 2016

	Mlieko kg	Tuk %	Tuk kg	Bielk. %	Bielk. kg	Priem. ukonč. laktácia	Vek 1.otel
Slovenská republika	7 824	3,88	304	3,31	259	2,35	27/18
Simentál	6 485	3,98	258	3,40	221	2,65	30/12
Pinzgau	4 768	3,93	187	3,40	162	2,97	35/10
Holstein	8 694	3,84	333	3,27	284	2,23	26/03
Šľachtiteľ. chovy Holstein	9 466	3,73	353	3,22	304	2,62	23/21

Potešiteľné je, že napriek obrovským problémom naši chovatelia dosahujú výsledky, ktoré sú už v mnohých ukazovateľoch porovnateľné s tými dobrými v EÚ. V prípade rovnosti podmienok s pôvodnými krajinami, podložených systémovými opatreniami na stabilizáciu celého sektoru, by sme nemuseli mať negativistické myšlienky.

Ing. Hrica ešte pripomenul, že šľachtiteľské chovy sú zoradené podľa priemernej dennej celožitovnej úžitkovosti vychádzajúc z údajov KÚ od 1.1. – 31.12.2016 (PDCÚ).

Tento ukazovateľ najkomplexnejšie vystihuje ekonomiku výroby mlieka.

Následne aj s krátkou charakteristikou príslušného podniku pokračovala prezentácia 10–tky najúspešnejších šľachtiteľských chovov:

Výsledky súťaže o najlepšiu šlachtitelský chov holsteinského plemena „Top Ten 2016“

Por.	Názov poľ. podniku	Farma	Počet kráv	Priem. Laktácií	Počet lakt. dní	Dĺžka Života	Celoživotná Úžitkovosť	CÚ/PLD	PDCU= Mlieko/DŽ
1	AgroContract mliečna farma, a.s.	Jasová	704	2,57	811,27	1625,81	30398,27	37,47	18,70
2	AGROCONTRACT Mikuláš, a.s.	MIKULÁŠ	969	2,66	785,73	1616,92	29558,82	37,62	18,28
3	FOOD FARM s.r.o., HLOHOVEC	Dolné Trhovište	406	2,56	767,33	1598,71	27855,86	36,30	17,42
4	PD Horné Obdokovce	Horné Obdokovce	301	2,49	827,67	1631,58	26013,10	31,43	15,94
5	PD Slatina nad Bebravou	SLATINA N. BEBRAVOU	306	2,93	848,39	1685,31	26465,46	31,19	15,70
6	Polnohospodárske družstvo Čachtice	Čachtice	233	2,77	775,25	1595,75	24764,18	31,94	15,52
7	MVL AGRO s.r.o. Malé Chlievany	VELKÉ HOSTE	462	2,40	680,83	1526,81	23264,91	34,17	15,24
8	Polnohospodárske družstvo Zavar	BRESTOVANY	164	3,24	979,45	1895,32	28480,75	29,08	15,03
9	PPD Prašice so sídlom v Jacovciach	VELUŠOVCE	192	2,69	871,01	1743,85	26089,25	29,95	14,96
10	Školské hospodárstvo - Búšlak, spol. s r.o.	Dunajský Klátov	360	2,58	829,90	1774,53	25514,50	30,74	14,38

Z množstva výsledkov si dovoľíme upozorniť na niektoré, ktoré skutočne stoja za povšimnutie:

- AGROCONTRACT Mikuláš a.s., ako jediný šľachtiteľský chov sa vždy umiestnil v TOP-10
- Najvyššia 1. laktácia – 10 612 kg, AgroContract ml. farma a.s. Jasová
- Najvyššia úžitkovosť za všetky laktácie – 11 629 kg, AgroContract ml. farma a.s. Jasová
- Najnižší vek pri 1. otelení – 23 m/7 dní, PD Slatina nad Bebravou
- Najvyššia prebiehajúca laktácia – 2,42, PD Slatina nad Bebravou
- Najvyšší priemerný vek v stáde – 4 roky/9 mes., PD Zavar
- Najvyššia priemerná celoživotná úžitkovosť – 30 398 kg, AgroContract ml. farma a.s. Jasová
- Najvyššia priemerná denná celoživotná úžitkovosť – 18,70 kg, AgroContract ml. farma a.s. Jasová
- Najvyššia priemerná produkcia na deň – 37,62 kg, AGROCONTRACT Mikuláš a.s

Desiatka najlepších obdržala z rúk Ing. Chovana pekné ocenenia, ktoré Ing. Drevenák doplnil o sponzorské dary.

Následne súčasťou programu bola veľmi zaujímavá prednáška prof. Viktora Cabreru z univerzity Wisconsin–Madison, USA na aktuálnu tému:

„Ekonomická hodnota dojnice“

Prednáška svojou aktuálnosťou, riešením nastolených problémov, zaujímavým podaním bude zrejme ešte dlho rezonovať v hlavách účastníkov podujatia.

Tradičnou bodkou za vydateným podujatím bola pozvánka na recepciu s výborným občerstvením.

Nie všetci môžu vyhrať, ale s dobrým pocitom z príjemne stráveného dňa, možnou inšpiráciou a s vierou, že na budúci rok sa stretneme znova, sme poslali 10. ročník do našej zootecnickej histórie. Podrobnejšie informácie o prednáške Dr. Cabreru nájdete na <http://www.holstein.sk/post/vysledky-10-rocnika-galeria-100tisc-a-dr-cabrera-251/>

10. až 7. miesto: Na obrázku zľava: J. Drevenák SK FARM Partners s.r.o., V. Rychtárech MVL Agro s.r.o. Malé Chlievany, M. Bartovič PD Zavar , Z. Révajová PPD Prašice, Z. Szelle Školské hospodárstvo Búšlak, spol.s r.o, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

6. až 4. miesto: Na obrázku zľava: J. Drevenák SK FARM Partners s.r.o., A. Pišová a Z. Skopálová PD Horné Obdokovce, P. Chuťka PD Slatina nad Bebravou, M. Nešťák PD Čachtice, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

3. miesto: Na obrázku zľava: J. Drevenák SK FARM Partners s.r.o., T. Jarkovský FOOD FARM s.r.o. Dolné Trhovište, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

2. miesto: Na obrázku zľava: M. Alexík a J. Drevenák SK FARM Partners s.r.o., M. Záhumenský AG-ROCONTRACT Mikuláš, a.s., V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

1. miesto: Na obrázku zľava: M. Alexík a J. Drevenák SK FARM Partners s.r.o., E. Zácsek AgroContract mliečna farma, a.s. Jasová, V. Chovan – Predseda predstavenstva SHA.

Kráľovská disciplína poľnohospodárstva...

Ako som uviedol vo svojom príhovore pri príležitosti slávnostného vyhlásenia výsledkov 10. ročníka súťaže o „Najlepší šľachtiteľský chov holsteinského plemena SR“ za kalendárny rok 2016, v mojich očiach predstavuje moderný chov a manažment veľkých stád vysoko produkčných dojníc **Kráľovskú disciplínu poľnohospodárstva**.

Úcta patrí samozrejme všetkým, ktorí pracujú na akejkolvek pozícii na farme dojníc a aj všetkým, ktorí sa podieľajú na súvisiacich prácach ako sú napríklad zber a uskladnenie krmovín, ale aj hygiena, zlepšovanie welfare a odstraňovanie všemožných stresorov, ktoré stoja v ceste vysokým úžitkovostiam. Či už ide o oxidatívny, alebo nitrozatívny stres.

Vymenovanie všetkých činností na farme presahuje ambície a rámec tohto príspevku.

Je to odvetvie, kde by každý chcel patriť na čelo rebričkov a zároveň vyrábať mlieko ekonomicky obhájiteľne. Pokiaľ zostaneme v rovine racionálnej – nech je cieľom patriť „do klubu“ **podnikov ekonomicky obhájiteľne vyrábajúcich mlieko**.

Zároveň je to odvetvie – a možno preto kráľovská disciplína – kde sú veľmi rýchlo viditeľné prispasťné rozdiely medzi chovateľmi.

Môj príspevok nepojednáva o zaručených krmných dávkach ani neodporúčam jedinečné výrobky..., to nie je môj „fach“. Ja, ako kvalifikovaný ekonóm s 15 ročnou skúsenosťou v oblasti slovenského poľnohospodárstva, ktorý zároveň štvrtý rok podniká na vlastný účet v tejto brandži, zostanem pri ekonomike.

SK FARM Partners disponuje špecialistami nielen na ekonomiku výroby mlieka, ale aj na výživu a manažment stáda, a zároveň vieme sprostredkovať skúsenosti aj v oblasti výstavby moderných mliečnych fariem.

V mojom príspevku by som chcel podrobnejšie informovať o našej už dva roky prebiehajúcej spolupráci s **univerzitou vo Wisconsin** nadviazanej pri našej návšteve Spojených štátov spolu s nemeckými a slovenskými farmármi v roku 2015. **Tu spolupracujeme s prof. Cabrerom** hlavne na **témach súvisiacich s ekonomikou a manažmentom**. Spolupracujeme na slovenských verziách nástrojov, ktoré môže chovateľ reálne využiť pri modelovaní svojho podnikania, pri simuláciách a predikciách do budúcnosti, ktoré mu pomôžu pri prijímaní dôležitých rozhodnutí. Nástroje sú **zadarmo** prístupné na stránke <http://www.dairymgt.info/tools.php> (obr. 1).

Obrázok č. 1:

Podme sa v úvode pozrieť na čísla a pokúsme sa definovať ciele modernej mliečnej farmy.

Stanovenie cieľov mliečnej produkcie perspektívnych mliečnych fariem dnes (Tab. 1) smeruje k predĺženiu dlhovekosti na viac ako **3,5 laktácie**, celoživotnej efektivity viac ako **15 kilogramov mlieka na jeden deň života**, miery **brakácie nižšej ako 30 percent**, efektivity krmiva vyššej ako **1,5 kilogramu mlieka na kilogram sušiny** a príjmu **objemového krmiva (zelené krmivo, siláže, seno a slama) na úrovni minimálne 13 – 14 kilogramov** v sušine na dojnica a deň (dojnica – 650 kilogramov živej hmotnosti).

Tab. 1 Ciele pri produkcii mlieka

• Mliečna úžitkovosť	kg mlieka / dojnica a rok
	<i>optimum je špecifické pre každý podnik</i>
• Dlhovekosť	
	> 3,5 laktácie
• Celoživotná efektivita	
	> 15 kg mlieka / deň života
• Miera brakácie	
	< 30 %
• Príjem objemového krmiva (suš.) laktujúce kravy	
	13 - 14 kg / zviera a deň (650 kg ž.hm.)
• Efektivita krmiva (konverzia na mlieko)	
	> 1,5 kg mlieka / kg sušiny KD
• Efektivita plochy s krmovinami	
	> 15 000 kg mlieka / ha plochy s krmovinami (lucerna na siláž, atď.)

M. Hoffmann, LKV Sachsen, 2006, 2017

Každý podnik predstavuje špecifikum. Z toho dôvodu je nutné vyššie uvedené **ciele doplniť tak, aby podnik produkoval toľko mlieka, aby jeho produkcia bola z pohľadu podniku nákladovo-efektívna a zároveň rešpektovala jeho špecifiká**. Úroveň mliečnej úžitkovosti závisí od rozličných prevádzkových podmienok. V popredí pritom stoja **faktory ako lokalita, kvalita objemových krmív, ustajňovacie podmienky a úroveň manažmentu. Faktor výživy** musí byť v prvom rade zameraný na zdravotný stav stáda dojníc a jeho pripravenosť na vysoké úžitkovosti, **a nie na úžitkovosti „za každú cenu“**.

Čo je vlastne úlohou poradenstva a poradcov?

Mrzí ma, keď chovateľ očakáva, že hlavnou úlohou poradcu je „hasiť“ a „spravovať“ jeho chyby a nedostatky.

Podľa môjho názoru úlohou kvalifikovaného poradcu je **pomôcť definovať ciele ohľadom dojníc na podniku a hlavne načrtnúť cestu, ako tieto ciele dosiahnuť. Zadefinovať kľúčové indikátory výkonnosti (KPI – Key Performance Indicators) a udať hodnoty, podľa ktorých farmár kedykoľvek vie, či napreduje, „šliape vodu“, alebo cúva. Následne v reakcii na aktuálny vývoj v jednotlivých KPI, dobrý poradca vie,**

ktoré opatrenia sú tie, ktoré zjednajú nápravu. Zároveň dobrý poradca vykonáva kontrolu progresu.

Je to neustály proces, kedy dobrý poradca cielene prisudzuje váhy jednotlivým KPI a pružne ich v čase mení, tak, aby sa farma posúvala dopredu.

Inými slovami je to pomoc pri vytvorení hlavného plánu a jeho „rozbití“ na parciálne akčné plány s termínmi a zodpovednosťami.

V procese stanovovania podnikových cieľov dobrý poradca disponuje informáciami pre-sahujúcimi hranice „okresu“ a vie poradiť farmárovi aj ohľadom vývoja a trendov v sektore mlieka v zahraničí. **Takto sme napríklad poradili našim poradenským podnikom nastúpiť cestu výroby GMO free mlieka, a teda výživy bez sóje.** Nebude to dlho trvať, a trh dá za pravdu našim odporúčaniam spreď roka. Tejtó problematike sme sa podrobne venovali v Roľníckych novinách 22.3.2017.

Nejde teda vždy o to lámať rekordy, ale ide o to – vyrábať mlieko ekonomicky, rásť zdravo a postupne, podnikať slušne a ctíť si každý jeden výrobný faktor – dojnice, pôdu, ľudí, a iné. Ide aj o to, efektívne využívať každý jeden vyššie spomínaný výrobný faktor.

Cieľom SK FARM je v rámci vyššie pomenovaného poradenského konceptu pomôcť aj **budovať pozitívny imidž slovenského poľnohospodára v očiach slovenského spotrebiteľa.** Len to potiahne spotrebu nahor.

Vráťme sa k nástrojom z Wisconsinu od **prof. Cabreru**, ktoré postupne lokalizujeme do slovenského jazyka. Pri príležitosti slávnostného odovzdávania cien 10 Najlepším šľachtiteľským chovom pred pár dňami zaznel osobne od prof. Cabreru na naše pozvanie príspevok na tému **Ekonomická hodnota dojnice.** (The Economic Value of a Dairy Cow)

Posúdenie hodnoty dojnice a rozhodnutie o jej nahradení má v prvovýrobe mlieka významné ekonomické dôsledky. **Hodnota kravy je rozdiel medzi budúcou ekonomickou hodnotou dojnice a jej potenciálnou náhradou (prvôstkou).** Kladná hodnota znamená, že farma bude mať väčší zisk tým, že si kravu ponechá, ako by ju nahradila. Záporná hodnota znamená, že nahradenie kravy prvôstkou je ekonomicky výhodnejšie. Budúce čisté ekonomické výnosy sú ovplyvnené parametrami ako tržby za mlieko, náklady na krmivo, hodnota teľaťa, vyradenie z iných než reprodukčných dôvodov, náklady spojené s úhynom, náklady spojené s vyradením z reprodukčných dôvodov, náklady na reprodukciu a prevádzkové náklady na prvôstku. (obr. 2)

Za normálnych okolností je hodnota kravy vyššia na začiatku laktácie a postupne sa znižuje. Táto hodnota má aj naďalej klesajúci trend a pravdepodobne sa stane zápornou, ak krava v primeranej dobe nezabrezne. Dôležitým faktorom pri určovaní tejto hodnoty je posúdenie produkcie mlieka na aktuálne prebiehajúcej laktácii a na nasledujúcich laktáciách: čím vyššia je očakávaná produkcia, tým väčšia je hodnota kravy. Významná je tiež očakávaná produkcia prvôstky: čím vyššia je predpokladaná produkcia prvôstky, ktorá má kravu nahradiť (na základe genetickej vybavenosti), tým nižšia je hodnota kravy.

Program Ekonomická hodnota dojnice pre podporu rozhodovania chovateľa vypočíta hodnotu kravy tým, **že reaguje na faktory, ako je poradie laktácie, mesiace po otelení, mesiace teľnosti** a to v súlade s očakávanou produkciou mlieka hodnotenej kravy a potenciálneho genetického zisku prvôstky v rámci definovaných plemenných bio-ekonomických charakteristík stáda – tie sa dajú v programe ľahko upravovať. Program vypočíta hodnotu každej jednotlivej dojnice v stáde. **Užívateľ si stiahne šablónu tabuľky, kde môže vkladať**

Prieťah	Analýza jednotlivých kráv	Analýza stáda
VSTUPY - Upraviť hodnoty v tomto bloku		
Premenné hodnotenej kravy		
Poradie prebiehajúcej laktácie	3	
Aktuálny mesiac po otelení	5	
Aktuálny mesiac teľnosti	1	
Očakávaná produkcia mlieka do konca laktácie, %	100	
Očakávaná produkcia mlieka na ďalších laktáciách, %	100	
Premenné prvôtky		
Očakávané genetické zlepšenie, % mlieka navyše	0	
Premenné produkcie z reprodukcie stáda		
Miera obratu stáda, %/rok	35	
Kľzavý priemer stáda, kg/krava za rok	10800	
21-dňová miera zabreznutia, %	16	
Náklady na reprodukciu, €/krava za mesiac	18,20	
Posledný mesiac po otelení v chove	10	
Mixomom mlieka u kráv nesrúčených na chov, kg/teľ	22,58	
Znetarane po 35. dňoch teľnosti, %	22,5	
Priemerná živá hmotnosť kravy, kg	592,33	
Ekonomické premenné stáda		
Náklady na prvôtku, €/zvieratá	1183,00	
Zostatková hodnota, €/kg živej váhy	0,75	
Hodnota teľťaťa, €/teľa	81,00	
Cena mlieka, €/kg	0,32	
Mliečny tuk, %	3,3	
Náklady na krmivo kráv v laktácii, €/kg sušiny	0,20	
Náklady na krmivo kráv stojacich na suchu, €/kg sušiny	0,10	
Úroková miera, %/rok	8	
VÝSTUPY - Interaktívne výsledky		
Hodnota kravy, €		871
V porovnaní s prvôtkou, €		
Predaj mlieka, €		134
Náklady na krmivo, €		-143
Hodnota teľťaťa, €		-24
Vyradenie z nereprodukčných dôvodov, €		-115
Náklady spojené s úhynom, €		-32
Vyradenie z reprodukčných dôvodov, €		11
Náklady na reprodukciu, €		-41
Prevádzkové náklady na prvôtku, €		541
Štruktúra stáda v ustálenom stave		
Dni v laktácii		224
Dni do inseminácie		122
Percento teľných kráv		52
Vyradenie z reprodukčných dôvodov, %		8
Úhyny, %		3
1. laktácia, %		43
2. laktácia, %		27
>> 3. laktácia, %		30
Ekonomika priemernej kravy, širok		
Čistý výnos, €		1887
Predaj mlieka, €		3478
Náklady na krmivo, €		-1380
Predaj teľťaťa, €		55
Náklady spojené s vyradením z nereprodukčných dôvodov, €		-180
Náklady spojené s úhynom, €		-35
Náklady spojené s vyradením z reprodukčných dôvodov, €		-54
Náklady na reprodukciu, €		-73

Obrázok č.2

informácie o každej jednotlivej krave v stáde, vrátane identifikačného čísla, laktácie, dní v laktácii, dní teľnosti a očakávanú produkciu mlieka pre túto a ďalšie laktácie. Tieto premenné sú v kontexte s očakávaným genetickým zlepšením zvierata, ktoré má to pôvodné zvieratá nahradiť a v kontexte bio-ekonomických premenných stáda. **Výsledkom analýzy stáda je štruktúrovaný zoznam (od najnižšieho po najvyššie) ekonomických hodnôt kráv v stáde.** (obr. 3)

- Nástroj Ekonomická hodnota dojnice pomôže chovateľovi pri rozhodnutiach
- ponechať alebo nahradiť zvieratá
  - poznať hodnotu každej dojnice umožňuje urobiť viac individuálnych rozhodnutí. Napr.: ktorému zvieratku dať viac šancí pri inseminácii, dávkami od najlepších býkov, alebo ktoré nezaradovať do reprodukcie, prípadne u ktorého použiť inseminačnú dávku mäsového býka
  - či dané zvieratá liečiť, alebo radšej vyradiť
  - pri zlepšovaní výkonnosti stáda, postupom času budú v stáde vybrané najlepšie zvieratá
  - nástroj ekonomická hodnota dojnice môže byť použitý pre výpočet nákladov spojených so stratou teľnosti, hodnotu novej teľnosti alebo nákladov spojených s obdobím, kedy dojnica nie je je teľná (každý deň navyše predlžujúci servisperiódu – jeho ocenenie v EUR)

Identifikačné číslo dojnice	Poradie laktácie	Laktačné dni	Dni teľnosti	Očakávaná produkcia mlieka do konca laktácie, %	Očakávaná produkcia mlieka na ďalších laktáciách, %	Hodnota krava, €
SK.....xyz	2	218	155	90.00%	90.00%	-€508.00
SK.....xyz	2	134	48	87.00%	87.00%	-€486.00
SK.....xyz	1	35	0	85.00%	85.00%	-€475.00
SK.....xyz	1	79	0	86.00%	86.00%	-€473.00
SK.....xyz	1	81	0	86.00%	86.00%	-€473.00
SK.....xyz	3	196	75	92.00%	92.00%	-€463.00
SK.....xyz	1	94	13	86.00%	86.00%	-€463.00
SK.....xyz	1	138	90	86.00%	86.00%	-€453.00
SK.....xyz	1	253	145	88.00%	88.00%	-€433.00
SK.....xyz	4	110	32	88.00%	88.00%	-€429.00
SK.....xzy	6	133	5	114.00%	114.00%	€932.00
SK.....xzy	4	151	26	116.00%	116.00%	€956.00
SK.....xzy	2	52	0	110.00%	110.00%	€966.00
SK.....xzy	2	383	243	108.00%	108.00%	€971.00
SK.....xzy	3	25	0	111.00%	111.00%	€971.00
SK.....xzy	5	28	0	111.00%	111.00%	€972.00
SK.....xzy	5	206	58	119.00%	119.00%	€981.00
SK.....xzy	1	270	207	113.00%	113.00%	€985.00
SK.....xzy	4	314	264	110.00%	110.00%	€990.00
SK.....xzy	4	31	0	111.00%	111.00%	€1 002.00
SK.....xzy	2	81	9	107.00%	107.00%	€1 008.00

Obrázok č.3

- program odhaduje dlhodobú čistú návratnosť dojnice (s ohľadom na potenciálne nahradenie prvôtkou)

Nástroj Ekonomická hodnota dojnice naša firma SK FARM plne lokalizovala do slovenského jazyka, aby ho mohol každý chovateľ na Slovensku zadarmo použiť. (obr. 4 a 5)

Ako som už spomínal, úlohou kvalifikovaného poradcu je pomôcť zdefinovať spolu s chovateľom kľúčové indikátory výkonnosti (KPI – Key Performance Indicators) a udať k nim referenčné hodnoty pre farmu.

V procese poradenstva poskytovaného farmám, ide okrem odovzdávania know-how aj o meranie jednotlivých indikátorov.

SK FARM Partners vyvinula a dala k dispozícii svojim poradenským podnikom on-line program **CHOVMONITOR**. Tento slúži na komunikáciu medzi farmou, manažmentom

UW Dairy Management Tool University of Wisconsin-Madison UW Extension Dairy Science Contact

The Economic Value of a Dairy Cow
V.E. Cabrera, UW-Madison Dairy Science

English Spanish Czech Italian Slovak Units: US Metric Currency: Dollar UK Czech Euro

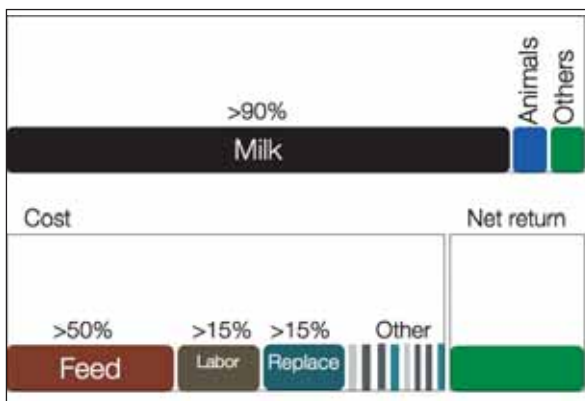
Obrázok č.4

Obrázok č.5

a poradcom, a prostredníctvom neho sú merané jednotlivé KPI. **Vychádzame z myšlienky: „Čo nemeriam, to nemôžem riadiť!“**

Pri vývoji CHOVMONITORA sme sa inšpirovali aj inými nástrojmi od prof. Cabrera. Vychádzajúc z faktu, že krmivá, pracovníci a jalovice predstavujú najväčšie nákladové bloky mliečnej farmy (obr. 6) by som upriamil **pozornosť čteného čitateľa napríklad na nástroje, ktoré mapujú KPI týkajúce sa uvedených nákladových blokov.**

Obrázok č.6

Oblasť výživa a krmenie

Nástroj **FeedVal** pomáha chovateľom pri posúdení cenovej obhájitelnosti jednotlivých prikupovaných krmív na základe ich živinového vybavenia. (obr. 7)

Zaujímavým konceptom je aj posúdenie stratégie vytvárania krmných skupín na základe živinových potrieb skupín rovnakých kráv – a tým úspora nákladov na krmivá. Nástroj **Grouping Strategies for Feeding Lactating Dairy Cattle** (obr. 8)

Odchov jalovic – vek pri prvom otelení, tu vieme použiť napríklad nástroj **Heifer Pregnancy Rate**.

Pokiaľ chceme posúdiť dimenzie laktáčnych kriviek nášho stáda a sledovať ich v čase, môžeme využiť napríklad nástroj **Milk Curve Fitter** (obr. 9)

Nástroje simulujúce zlepšenie reprodukčnej výkonnosti a rozhodnutia ohľadom brákacie predstavujú programy **Dairy Reproductive Economic Analysis** a už vyššie bližšie predstavený nástroj **Ekonomická hodnota kravy**.

Veľmi rád by som prostredníctvom môjho príspevku pozval odbornú verejnosť na návštevu stránky **dairymgt.info** a na vyskúšanie jednotlivých nástrojov.

Poradcovia SK FARM Partners reálne používajú pri svojej práci a monitorovaní vývoja na

Perform Analysis

Analyze Download Results Convert all to kg Refresh

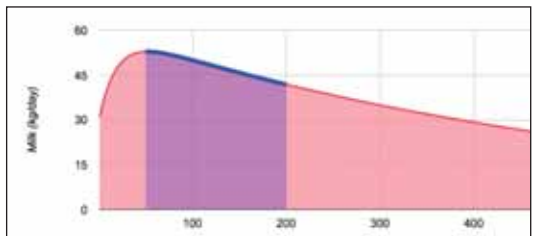
Remove nutrients with negative predicted unit costs.

Ingredient	Nutrients				As-Fed Basis			Calculated	
	RDP %	RDP %	NE1x Mcal/lb	pNDF %	DM %	Unit	Price* \$/Unit	Predicted Value \$/Unit	Actual Price as % of Predicted Value
Shelled Corn	4.5	4.5	0.91	0	86	ton	132.14		
Soybean Meal 48%	21	33	1	0	89	ton	321		
Soybean Meal 44%	17.5	32.5	0.97	0	89	ton	309		
Soybean Meal, expeller	30	16	1.09	0	92	ton			
Soybeans, raw	12	28	1.25	0	87	ton	328.33		
Soybeans, heated	22	21	1.24	0	92	ton			
Good Quality Hay	6	14	0.6	35	87	ton	184		
Poor Quality Hay	4.8	11.2	0.5	50	87	ton	89		
Corn Silage	2.8	4.2	0.67	30	35	ton	37		
Earlage/Snaplage	3.6	5.4	0.82	0	60	ton			
Distillers Dried Grains	15	15	0.9	0	89	ton	96		
High-Moisture Corn	3.6	5.4	0.95	0	70	ton			
Tallow	0	0	2.06	0	99	cwt	29.5		

Obrázok č.7

Obrázok č.8

Obrázok č.9

svojich poradenských podnikoch mnohé z takmer 50 nástrojov z predmetnej stránky. Časť z nich je zapracovaná aj v SK FARM aplikácii CHOVMONITOR.

Dnes si nemôžeme dovoliť let do neznáma bez merania výkonnosti a simulácie, modelovania dopadov jednotlivých rozhodnutí do budúcnosti.

Kľudne nás kontaktujte, radi pomôžeme!

Ing. Ján Drevenák – SK FARM Partners s.r.o.
0948 207 831, info@skfarm.sk

Reprodukcia dojníc – vieme ako sme na tom v skutočnosti?

Ing. Marian Nagy, *SCHAUMANN SLOVENSKO, spol. s r.o.*

Máme za sebou ďalší rok. Pre chovateľov dojníc je zmenou oproti minulosti, že zároveň s kalendárnym sa končí aj plemenársky rok. Zhrňme si teda fakty, ako dopadol pre chovateľov hovädzieho dobytká:

Možno jednoznačne povedať, že všetky zootecnické ukazovatele (na rozdiel od ceny mlieka) sa zlepšili:

Priemer SR:

Produkcija: 7824 kg

Vek pri 1.otelení: 27 mes. 18 dní

Medziobdobie: 416 dní

Priemerná laktácia: 2,35

Pri týchto číslach sa možno žiada poznamenať, že sa tým zároveň vyvracia akýsi „mýtus“, že zvyšujúca sa produkcia zároveň musí ísť na úkor reprodukcie a dlhovekosti. Popri zvyšujúcej sa produkcii sa totiž zlepšujeme v parametri Medziobdobia aj Priemernej laktácie.

V tejto súvislosti je zrejme na mieste povedať si na porovnanie, ako sme na tom s reprodukciou pri mäsovom dobytku. **Medziobdobie pri mäsových plemenách resp. dojčiacich kravách za rok 2016 dosiahlo úroveň 480 dní !** Tu ťažko hľadať príčinu vo vysokej produkcii mlieka.

Na 40 526 mäsových kráv v KÚ sa narodilo len 20 834 teliat. **To je natalita 51,4 %!!!** Ak vezmeme do úvahy, že mäsové teľatá sa minulý rok predávali za cca 1000 eur/kus, chovatelia prišli za rok o 20 miliónov eur z dôvodu zlyhávania reprodukcie v chovoch.

Možno je v tejto súvislosti zaujímavé jedno ďalšie **porovnanie:**

Priemerná **produkcia dojníc Slovenského strakatého plemena** za rok 2016 je **6485 kg pri 2,65** priemernej ukončenej laktácii. Naproti tomu **priemer šľachtiteľských chovov Holstein: 9466 kg pri 2,62** priemernej ukončenej laktácii.

Teda pri dobrej chovateľskej starostlivosti a zachovaní zootecnických štandardov, vysoká produkcia nemusí ísť automaticky na úkor dlhovekosti.

Podobne ako v iných krajinách sveta a Európy aj na Slovensku je trend poklesu počtu fariem na jednej strane a na strane druhej zvyšovania koncentrácie zvierat na farmách. (Medziročne ubudlo takmer 7 % fariem, ale „len“ 3,5 % dojníc). Čo sa týka koncentrácie zvierat na farmách, Slovensko je v tomto smere na čele Európy s priemerným počtom 261 dojníc na farmu. Čo sa týka ekonomiky výroby mlieka, tento fakt je pre nás nesporne výhodou, ktorú by sme mali využiť.

Len 0,8 % dojníc v KÚ chováme na farmách s počtom do 50 ks dojníc. 70 % kráv je na farmách, ktoré majú viac ako 220 kusov dojníc.

Porovnanie fariem SR podľa veľkosti: (tabuľka 1)

Tab.1 SR KÚ 2016 - Farmy podľa veľkosti

Veľkosť farmy (ks dojníc)	Medziobdobie (dní)	Produkcia (kg)
51 - 100	422	6397
101 - 220	424	6884
221 - 500	414	7775
Nad 500	407	9893

Priemer Medziobdobia v SR 416 dní

Z tabuľky 1 je zrejmé, že so zvyšujúcim sa počtom dojníc na farme zároveň rastie produkcia a paradoxne sa zlepšuje Medziobdobie dojníc. Za týmto faktom sa nesporne skrýva zvyšujúca sa úroveň manažmentu na veľkých farmách. Spravidla na veľkých farmách sa stretávame s vyšším dôrazom na kvalitu objemových krmív, vyšším dôrazom na komfort dojníc a celkovú úroveň výživy a kŕmenia. Zároveň sa tu stáva pravidlom štandardný pôrodný protokol a profesionálny manažment reprodukcie.

Čo sa týka zvyšovania produkcie a reprodukcie, možno povedať, že idú recipročne ruka v ruke. Teda, že produkcia na týchto farmách sa zvyšuje práve aj vďaka zlepšujúcim sa reprodukčným ukazovateľom.

Ak chceme hodnotiť reprodukciu naozaj seriózne, nestačí zamerať sa len na parameter Medziobdobia. Pozrime sa teda na Reprodukciu našich chovov bližšie. Čo sa týka %-ta zabrezávania, alebo spisovne % telnosti, pravdou ostáva, že za posledné roky sa nič prevrátne nestalo: viď tabuľka 2

Tab.2 Telnosť kráv SR

Rok	Telnosť po 1. inseminácii	Telnosť po všetkých insemináciách
2011	37,1	37,6
2012	35,7	36,2
2013	34,4	35,2
2014	37	37
2015	37,2	36,9

Telnosť dojníc okolo 37 % nie je určite na úrovni, s ktorou by sme mohli byť spokojní. Na druhej strane, pri takomto parametri je možné udržať dostatočný počet pôrodov na farme. Teda mať dostatočný počet jalovičiek na obnovu stáda a tiež dostatočný počet pôrodov mesačne, resp. s tým súvisiaci žiaduci (teda nízky) priemerný laktačný deň stáda.

Priemerný laktačný deň je paradoxne málokedy spomínaný ako reprodukčný parameter stáda, napriek tomu, že má najväčší súvis s úrovňou produkcie. (viď nižšie)

Pre ilustráciu: Čo by znamenalo zlepšenie priemerného laktačného dňa stáda o 20 dní na priemernej Slovenskej farme s počtom 261 dojníc.:

1 deň = 0,08 litra mlieka

Teda **20 dní** x 0,08 litra x 261 kusov by znamenalo **+ 418 litrov mlieka** za deň.

Za rok by to znamenalo prínos 152 570 litrov, čo pri cene 30 centov je **plus 45 771 EUR** na priemerne veľkej farme !

Vráťme sa ešte na chvíľu k úrovni zabrezávania, resp. teľnosti dojníc. Nesporne jedným z faktorov, ktorý najviac rozhodne o tom, či dojnica zabrezne, alebo nie, je jej zdravotný stav. Z bežných diagnóz, s ktorými sa pri dojniciach stretáme, paradoxne na úroveň teľnosti má najvyšší negatívny dopad nie metritída (ako by sme možno čakali), ale ketóza. (viď tabuľka 3) Ešte stále podceňujeme fakt, že ketóza je najvýznamnejším metabolickým ochorením na mliečnych farmách.

Tab.3 Zdravotný stav prvých 60 dní po pôrode vs. Reprodukcia

Status	% zabreznutia
Zdravé	51,4
Ťažký pôrod	40,3
Metritída	37,8
Mliečna horúčka	39,8
Mastitída	39,4
Klinická ketóza	28,8
Laminitída	33,3
Pneumónia	32,4
Bachorová disfunkcia	36,7

Ak sa chceme s úrovňou reprodukcie na farme posunúť vyššie, resp. ak chceme rozlúsknuť problém ako taký, tak musíme mať k dispozícii určite viac údajov ako len medziobdobie resp. % teľnosti.

Jednou z možností ako prísť k týmto údajom je nahliadnuť do tzv. Reprodukčnej analýzy, ktorú chovateli na požiadanie dá k dispozícii insemináčna spoločnosť (pozn.: podľa mňa by sa mala predkladať automaticky každý mesiac).

Jedným z údajov v tejto Analýze je % teľnosti v jednotlivých fázach laktácie (laktačných dňoch).

Priemer z tohto pohľadu v rámci SR vyzerá nasledovne:

Interval lakt. dní	0 - 40	40 – 60	60 - 90	Nad 90
Teľnosť %	30,1	35,5	38	45

Je teda zrejmé, že v intervale do 40 laktačných dní je % teľnosti najhoršie, zabrezne tu menej ako každá tretia z inseminovaných dojníc.

Som presvedčený, že chovatelia by v rámci tohto intervalu nemali vôbec inseminovať svoje dojnice! Jednak z dôvodu nízkej úspešnosti. A tiež z dôvodu, že ak dojnica v tomto období ostane teľná, bude ju treba zasušiť príliš skoro – už cca v 260–tom laktačnom dni, keď by ju bolo ešte žiaduce dojiť.

Na druhej strane dojnice nad 90 laktačných dní zabrezávajú relatívne dobre, ale v tomto období samozrejme nie je žiaduce začínať s insemináciou, z pochopiteľných dôvodov me-

18 chovateľov dojníc v TOP 30
silážovali s nami v roku 2016

SCHAUMANN
- Úspech v maštali

dziobdobie by bolo v stáde pravdepodobne veľmi vysoké.

Chovatelia, ktorí na prvé pripustenie používajú časovanú insemináciu, smerujú čas prvej inseminácie práve do obdobia 60. – 90.–teho laktáčného dňa, keď majú vyššiu šancu, že budú úspešní.

Ak sa na vyššie spomínanú Reprodukčnú analýzu pozrieme bližšie, je tam uvedený ďalší dôležitý reprodukčný ukazovateľ, ktorý odhalí ako sme na tom s **Detekciou ruje** – a to je **Medziinsemináčny interval**. Treba povedať, že z tohto pohľadu to na väčšine slovenských fariem vyzerá naozaj viac ako zle! Pritom tento parameter na svojich farmách často ani nepoznáme. Normálny pohlavný cyklus u dojnice trvá cca 21 dní (18 – 25). Pokiaľ sa však dojnice po inseminácii prebehnú, len 26,7 % z nich je znovu pripustených v intervale 18 až 25 dní.

Absolútna väčšina – až 70 % dojníc má medziinsemináčny interval vyšší ako 35 dní (teda minimálne jednu ruju sme nepostrehli).

Úplná pravda v tomto smere je ešte horšia, **priemerný medziinsemináčny interval na Slovensku je totiž 50 dní**. „Utiekli“ nám teda dve ruje.. A zachytávame len každú 2,38–mu ruju. Detekcia ruje teda na väčšine fariem absolútne zlyháva.

Prečo tomu tak je? Jeden z dôvodov je zvyšujúca sa koncentrácia zvierat na farmách (ako bolo spomenuté vyššie). Ďalší, asi dôležitejší dôvod je, že so zvyšujúcou sa úžitkovosťou sa skracuje trvanie ruje. **Pred 10-timi rokmi len 2,4 % našich dojníc malo produkciu vyššiu ako 9000 kg. Dnes ich je vyše 30 %!**

Toto sú hlavné dôvody prečo dnes veľké farmy stále vo väčšej miere pristupujú k riadenej reprodukcii. Riadená reprodukcia je zároveň jeden z dôvodov prečo majú napriek vysokej produkcii lepšie reprodukčné ukazovatele (tabuľka 1). Zároveň to platí aj „opačne“ – vysokú produkciu vedia udržať aj vďaka dobre fungujúcej reprodukcii.

Čo sa týka riadenej reprodukcie, resp. synchronizácie, mnohí si ešte stále nevedomujú, že dnes už nejde iba o klasickú synchronizáciu ruje, ale doslova o časovanú ovuláciu resp. časovanú insemináciu.

Čo sa týka reprodukčných ukazovateľov, v chovateľsky vyspelých krajinách sa bežne používa tzv. **Pregnancy rate – PR**, čo by sa dalo voľne preložiť asi ako **Index teľnosti**.

PR je najpreukaznejším a zároveň aktuálnym (napr. medziobdobie nehodnotí aktuálny stav na farme, ale „minulosť“) ukazovateľom celkovej úrovne reprodukcie na farme.

Skúsme stručne, názorne vyjadriť, čo asi znamená Pregnancy Rate (PR) – Index teľnosti:

Ak by sme mali v nejakom časovom úseku (21 dní) 100 kráv, ktoré môžu mať ruju, tak teoreticky by sme mohli nájsť všetky rujné plemennice a všetky pripustiť.

Naša efektívnosť detekcie ruje by bola 100 %. Ak by ostalo teľných všetkých 100 kusov, tak by sme mali 100 % úroveň teľnosti. Pregnancy Rate – PR (Index teľnosti) by sa v tomto prípade = 100.

Ak by sme zo 100 rují odhalili a pripustili 60 dojníc (efektívnosť detekcie 60 %) a % teľnosti by sme mali 40 %. Tak zo 60 pripustených by ostalo teľných 24 kusov. Z teoretických 100 možných by sme teda mali teľných 24 kusov. Pregnancy Rate (Index teľnosti) sa v tomto prípade rovná 24 (PR = 24).

Ako sme na tom v tomto smere na Slovensku? K absolútne presným číslam sa asi nedopracujeme, ale skúsme... :

Ak priemerný Medziinsemináčny interval je 50 dní, tak zachytávame len každú 2,38–mu

ruju. Teda len 42 % rují. Efektivita detekcie ruje je teda len 42 % !

Ako bolo uvedené vyššie, priemerné % teľnosti na Slovensku je cca na úrovni 37 %. Teda $0,42 \times 0,37 \times 100 = 15,5$. **Priemerné pregnancy rate – PR na Slovensku by bolo teda 15,5. Minimálne číslo, ktoré by bolo žiaduce v tomto smere je 20. (V lepších chovoch 23 – 24, v špičkových stádach aj 30).**

(V skutočnosti sme na tom ešte horšie. Toto porovnanie totiž nezohľadňuje jeden fakt.: Priemerný interval na Slovensku je 77 dní. Teda dojnice sú prvý krát pripúšťané v 77.–om laktačnom dni.

Ak by dobrovoľná čakacia doba pre prvé pripustenie bola u chovateľov 50 laktačných dní, tak by nám medzi 50–tym a 77–im dňom ušla minimálne ďalšia 1 ruja (presne 1,28 ruje).

Ak sa chceme teda skutočne vážne a seriózne zaoberať úrovňou reprodukcie na farme, mali by sme mať k dispozícii určite viac ukazovateľov než len bežne používané Medziobdobie príp. % teľnosti.

Je zrejmé, že v reprodukcii máme ešte rezervy, alebo správne by bolo asi povedať, že je tu veľký potenciál, ako relatívne lacno podstatne zvýšiť úroveň produkcie na farmách. Pár strán časopisu je samozrejme málo na to, aby sme rozobrali všetky súvislosti. Radi sa k nim s kolegami vrátíme s Vami priamo na farme.

Začarovaný mliečny kruh

Ing. Margita Štefániková, riaditeľka Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka

10 rokov mliečnych kríz

Slovenský sektor prvovýroby mlieka je v poslednom období ťažko skúšaný. Ak si rozbírieme posledných 10 rokov, zistíme, že sa striedajú obdobia vzostupov a pádov. Napriek tomu, že do roku 2015 bol trh s mliekom regulovaný, dodávky mlieka aj nákupné ceny mlieka boli ako na hojdačke.

Dobre vieme, že Slovensko sa podieľa na európskych dodávkach len necelým percentom. Zo strany spracovateľov mlieka počujeme argumenty, že vývoj na našom trhu podlieha situácii na európskom trhu. V tejto súvislosti sa natíska množstvo otázok – Prečo, keď sme na jednotnom európskom trhu, nemáme európske ceny? Ako sa môžeme s výrazne nižšími nákupnými cenami mlieka udržať na európskom mliečnom trhu? Prečo sú na jednotnom európskom trhu rozdiely v podporách? Sú súčasné nákupné ceny výsledkom tlaku trhu, alebo dehonestácie práce prvovýrobcov? Sú slovenskí prvovýrobcovia v dobrých rukách?....

Skúsme si spolu rozobrať genézu sektoru prvovýroby mlieka na Slovensku za posledných 10 rokov a nájsť odpovede aspoň na niektoré z týchto otázok.

Od roku 2007 sa objavujú extrémne výkyvy cien mlieka s určitou pravidelnosťou. Každý, kto pôsobí v sektore mlieka minimálne 10 rokov vie, že k najväčšiemu výkyvu cien došlo v období rokov 2008 až 2009. Toto obdobie sa iste vrylo do pamätí prvovýrobcov čiernou

farbou. Ceny sa vtedy na Slovensku prepadli o 18 centov na kilogram a zastavili sa na historickom minime – v priemere na úrovni 17 centov. Nič nezvyčajné nebola ani cena 14–15 centov. Bola to cena, ktorá dehonestovala prácu slovenských prvovýrobcov mlieka. Nepomohli analýzy, ani porovnaní, v ktorých sme upozorňovali slovenských spracovateľov na obrovské rozdiely medzi priemernou slovenskou a európskou cenou.

Európski nákupcovia sa vtedy zachovali serióznejšie – poskytli svojim prvovýrobcom „záchrannú sieť“ a dali im priemernú cenu takmer 25 centov. Sedem centový rozdiel na každom litri mlieka dostal slovenských prvovýrobcov do ťažkých strát, z ktorých sa mnohí nespamätali a boli nútení skončiť s výrobou mlieka. Odstupom času sa slovenskí spracovatelia vyjadrili, že nebol dôvod až na taký veľký pokles ceny...

Tým, čo prežili, na určité obdobie svitlo na lepšie časy. Obdobie rokov 2010 – 2011 im prinieslo určité oživenie – nákupné ceny sa mierne zotavili a podarilo sa im mierne znížiť straty. Ale lepšie časy opäť netrvali dlho. Prišiel rok 2012 a s ním opäť prepád cien. Na Slovensku vtedy predstavoval pokles nákupných cien mlieka zhruba 5 centov na kilogram. Pád cien sa pozastavil na konci roka 2012 v priemere na úrovni 27 centov za kilogram. Opäť sme však boli nútení konštatovať, že v Európskej únii nedošlo k tak dramatickému poklesu cien – minimálna cena sa na konci roka 2012 pohybovala v EÚ na úrovni takmer 31 centov, čo je o 4 centy viac, ako na Slovensku. Toto spôsobilo, že zo slovenského mliečneho kolotoča vypadla ďalšia časť prvovýrobcov.

Tých, ktorí prežili, čakalo lepšie obdobie. Ale netrvalo dlho. V rokoch 2013–2014 síce došlo k miernemu oživeniu nákupných cien mlieka, ale už v roku 2015 došlo k výraznému obratu situácie. Európski farmári očakávajú zrušenie mliečnych kvót začali doslova preteky v navyšovaní produkcie. Postupne sa Európska únia zmenila na jazerá mlieka a hory masla a sušeného mlieka. Navyše došlo k nadprodukcii aj v ostatných produkčných regiónoch sveta napr. na Novom Zélande a v Austrálii. A aby toho ešte nebolo dosť, Rusko vydalo embargo na európske výrobky a k tomu všetkému Čína obmedzila import mliečnych výrobkov z Európskej únie. Táto situácia spôsobila ďalšiu mliečnu krízu, ktorá trvala až do polovice minulého roka.

V tomto období sa na Slovensku prepadli nákupné ceny mlieka až o 13 centov za kilogram. A tak z mliečneho kolotoča vypadla ďalšia veľká časť prvovýrobcov.

Ak by sme chceli urobiť určitú rekapituláciu, dá sa konštatovať, že v priebehu posledných 10 rokov postihli sektor mlieka v Európskej únii 3 mliečne krízy. Z hľadiska ich dopadu na pokles nákupných cien mlieka by sme mohli hovoriť o veľkej mliečnej kríze v rokoch 2008–2009, malej mliečnej kríze v roku 2012 a strednej mliečnej kríze v rokoch 2015–2016.

Dá sa konštatovať, že doterajšie mliečne krízy za posledných 10 rokov spôsobili sektoru prvovýroby mlieka obrovské škody:

- stavy dojníc klesli o 55 102 kusov, čo predstavuje až takmer 31%;
- dodávky mlieka klesli o vyše 141 miliónov kilogramov mlieka, čo je výpadok o takmer 15 %;
- straty prvovýrobcov mlieka dosiahli takmer 450 miliónov EUR;
- až 133 podnikov, t.j. takmer 35% skončilo s prvovýrobou mlieka. Len pre porovnanie, počet podnikov na spracovanie mlieka zostal za posledných 10 rokov rovnaký....;

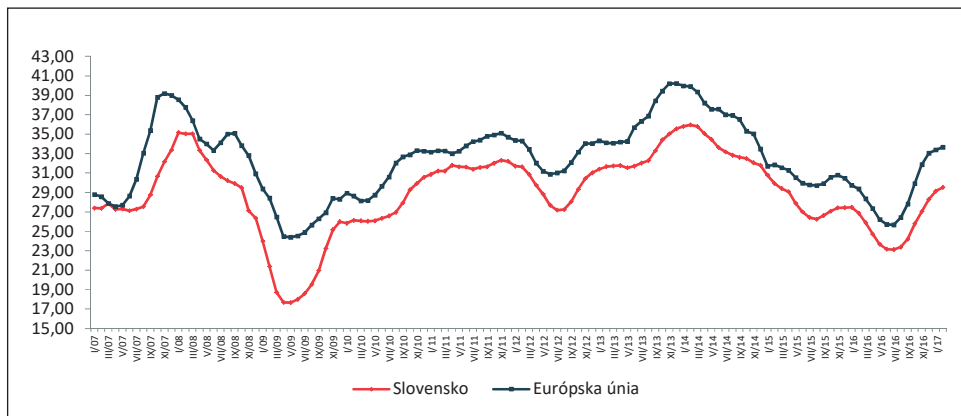
Slovenská mliečna hojdačka

Je nespochybniteľné, že príjmy prvovýrobcov mlieka vo všetkých krajinách EÚ pozostávajú z nákupnej ceny, ktorú im platí nákupca za predaj mlieka a z podpory. Logika vecí káže, že ak máme fungovať na jednotnom európskom trhu, mali by sme mať zabezpečené porovnateľné podnikateľské podmienky, ktoré by sa mali zakladať na porovnateľných nákupných cenách a porovnateľnej podpore. Bohužiaľ, na Slovensku je toto len v štádiu zbožného prania. Ako to vyzerá v skutočnosti?

Rozdiely v nákupných cenách na Slovensku a v EÚ

Naše analýzy nám dlhodobo potvrdzujú skutočnosť, že priemerné slovenské ceny nedosahujú úroveň tých európskych. Je zjavné, že keď sú na trhu s mliekom v EÚ vysoké ceny, u nás nikdy nie sú také vysoké a naopak, keď sú v Európskej únii nízke ceny, u nás sú ešte oveľa nižšie. Pozorujeme tiež, že pri náraste európskych cien je evidentne pomalší nárast slovenských cien a naopak, pri páde európskych cien pozorujeme rýchlejší pokles slovenských cien. Na grafe vidíme, že horné polohy slovenskej cenovej krivky sú v porovnaní s európskou cenovou krivkou ostrejšie, ako tie dolné.

Ani rok 2016 nebol výnimkou. Či už porovnávame skutočné, alebo štandardizované nákupné ceny mlieka (*prepočtové ceny za porovnateľnú kvalitu mlieka – na obsah tuku 4% a obsah bielkovín 3,3%*), vychádzajú nám veľké rozdiely. Minulý rok dostali slovenskí prvovýrobcovia v priemere o 3,1 eurocenta za každý kilogram menej, ako európski.

Graf: Vývoj nákupných cien surového kravského mlieka na Slovensku a v Európskej únii (EUR/100 kg), I/2007 – II/2017.

Tento rozdiel predstavuje napríklad pri ročných dodávkach 3 milióny kilogramov až vyše 100 000 EUR!

Rozdiely v podpore v rámci členských krajín EÚ

Medzi jednotlivými krajinami Európskej únie vidujeme aj rozdiely v podpore. Tieto rozdiely sú však ťažko analyzovateľné, nakoľko jednotlivé krajiny majú notifikované rôzne podporné schémy. Väčšina starých členských krajín aplikuje tzv. platbu na farmu. Veľa veľkých krajín má navyše viaczdrojovú podporu, ktorá kumuluje platby z národných aj regionálnych zdrojov. Uplatňujú sa rôzne podpory – napríklad vo forme dofinancovania nákladov spojených s vykonávaním kontroly úžitkovosti, veterinárnych činností, vo forme vratiek za pohonné hmoty (červená/zelená nafta), aj tzv. nefinančné podpory, ktoré sú úľavy na dani z odvodov na sociálne a zdravotné poistenie.

Naše analýzy a odhady ukazujú, že priemerná podpora viacerých okolitých krajín dosahuje až takmer 10 centov na kilogram mlieka.

Podpora na mlieko na Slovensku

SZPM v spolupráci s ostatnými samosprávnymi organizáciami zainteresovanými do sektoru mlieka dlhodobo spoločne vyvíjajú úsilie na podporu výroby mlieka. Počas poslednej mliečnej krízy v rokoch 2015 a 2016 sa napríklad realizovala komunikačná kampaň „Zachráňme slovenské mlieko“. V rámci nej prebiehalo množstvo aktivít, ktorými sa vo vzťahu k verejnosti a čelným predstaviteľom nášho štátu komunikoval zlý stav v sektore prvovýroby mlieka a potreba jeho urgentného riešenia. Za všetky je treba spomenúť hlavne Petíciu za záchranu slovenského mlieka, akciu Posledná fľaša mlieka a posledný kus syra, protestné zhromaždenie „EÚ likviduje mliečnych farmárov“, viaceré tlačové konferencie a komunikáciu v médiách.

Komunikačná kampaň spolu s množstvom rokovaní s bývalým aj súčasným vedením Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v konečnom dôsledku priniesli svoje ovocie. Vďaka pochopeniu najvyšších rezortných a štátnych predstaviteľov sa nám spoločne podarilo presadiť mimoriadnu podporu vo výške 33 miliónov EUR s DPH. Suma prostriedkov vyplatených prostredníctvom priamych platieb, projektových podpôr a štátnej pomoci tak dosiahla v prepočte podľa priemernej úžitkovosti približne 9 eurocentov na kilogram mlieka. Táto podpora výraznou mierou prispela k zmierneniu následkov mliečnej krízy.

Rozdiely v nákupných cenách mlieka v rámci Slovenska

Posledná analýza, ktorú realizoval SZPM na úrovni členov SZPM zachytila 33 % celoslovenských dodávok mlieka dodávaných 20 nákupcom mlieka. Analýza potvrdila takmer 100 %-nú zhodu s priemernou nákupnou cenou Slovenska, priemerným obsahom tukov a priemerným obsahom bielkovín.

Výsledky analýzy však odhalili veľmi veľké rozdiely v nákupných cenách mlieka medzi jednotlivými nákupcami mlieka v rámci Slovenska, ale aj v nákupných cenách, ktoré sú vyplácané jednotlivými nákupcami mlieka svojim dodávateľom – prvovýrobcom mlieka.

Rozdiel medzi najvyššou a najnižšou nákupnou cenou mlieka dosiahol až 8 centov za kilogram mlieka. Rozdiely v nákupných cenách mlieka porovnateľnej kvality dosiahli až úroveň takmer 5 centov na kilogram.

Čo čaká sektor prvovýroby mlieka v roku 2017?

Máme k dispozícii určité signály, na základe ktorých sa dá čiastočne predpokladať vývoj na trhu s mliekom.

Positívnym signálom by mohlo byť pozastavenie tempa rastu dodávok mlieka v EÚ. Napriek tomu, že za rok 2016 sa v EÚ medziročne dodalo na trh zhruba o 0,5% viac mlieka, čo zodpovedá objemu vyše 500 miliónov kilogramov, nákupné ceny rástli, aj rastú rýchlejším tempom ako na Slovensku. Rozdiel medzi slovenskou a európskou štandardizovanou cenou mlieka (prepočtová cena za porovnateľnú kvalitu mlieka – na obsah tuku 4% a obsah bielkovín 3,3%), dosiahol za január úroveň 3,2 centa za kilogram. Znamená to, že v tomto smere by mohol byť priestor na navyšovanie slovenskej nákupnej ceny mlieka.

Positívnym signálom je aj výhľad celosvetovej spotreby mlieka. Na najbližšiu dekádu Komisia odhaduje rast dopytu zo strany Číny a viacerých afrických krajín. Aj dlhodobé výhľady hovoria o náraste spotreby, pričom najvyšší nárast sa očakáva v Indii.

V poslednej dobe sa na slovenskom trhu s mliekom čoraz častejšie objavuje anomália medzi ponukou a dopytom. Napriek tomu, že sme zaznamenali výpadok dodávok mlieka o takmer 5%, čo zodpovedá objemu až 42 miliónov kilogramov a spracovatelia mlieka sa netaja tým, že ho nemajú dosť, nedošlo k výraznejšiemu nárastu jeho ceny. Na Slovensku sme dokonca zaznamenali najvyšší výpadok dodávok zo všetkých krajín Európskej únie.

Spracovatelia mlieka ešte v októbri minulého roka predpokladali nárast nákupných cien mlieka do konca roka 2016 nad hranicu 30 centov. Toto vnieslo nádej prvovýrobcov mlieka. S odstupom času sme však nútení konštatovať, že ich prognózy sa nenaplnili. Túto hranicu dokonca nedosiahla ani tohtoročná februárová cena. Bola len na úrovni 29,52 centa za kilogram mlieka!

Momentálne nám spracovatelia mlieka už ani nič nesľubujú. Podľa ich vyjadrení v súčasnosti nie je priestor na navyšovanie nákupnej ceny. Opakovane argumentujú tým, že obchod zneužíva svoje dominantné postavenie a nie je ochotný navyšovať odbytové ceny mliečnych výrobkov. Naše analýzy ale ukazujú, že medzičasom už k určitému navýšeniu odbytových cien predsa len došlo.

Cítíme, že vzťahy v reťazci mlieka sa dostali do akéhosi začarovaného kruhu – prvovýrobcovia chcú vyššie nákupné ceny, spracovatelia chcú vyššie odbytové ceny a obchod čaká, čo z toho vypadne....

Vyzerá to tak, že každý z účastníkov na trhu s mliekom zvolil vyčkávaciu taktiku a čaká, ako sa k problémom prvovýrobcov postaví štát.

Uvedomujeme si, že sektor prvovýroby mlieka môže prežiť len vtedy, ak sa všetci účastníci trhu budú správať korektne.

V tomto smere očakávame od spracovateľov mlieka férové nákupné ceny, ktoré budú kopírovať európske ceny, od štátu podporu, ktorá bude porovnateľná s ostatnými členskými krajinami EÚ, od obchodu férové podmienky a prístup k stanoveniu ceny pre slovenské mliečne výrobky a od spotrebiteľa konzumáciu slovenského mlieka a mliečnych výrobkov.

Dobrá správa – v našej populácii stúpa produkcia na deň života dojníc...

Nedávno sa konal jubilejný desiaty ročník súťaže o NAJ šľachtiteľský chov holštajnského plemena na Slovensku. Ukazovateľom, ktorý rozhoduje o poradí chovov v tejto súťaži, je priemerná denná celoživotná úžitkovosť, označovaná aj ako produkcia na deň života. Ide o parameter, ktorý významnou mierou determinuje ekonomickú efektívnosť chovu dojníc, osobitne pri špecializovaných mliekových plemenách.

Produkcia na deň života dojnice je určená výškou úžitkovosti, dĺžkou odchovu jalovíc a dĺžkou produkčného života dojníc. Tieto musia byť vhodne optimalizované. Platí tu pritom, že cenné sú tie dlhoveké dojnice, ktoré si udržiavajú s rastúcim vekom vysokú produkciu mlieka, výbornú plodnosť a sú zdravotne bezproblémové. Naopak, najmenej ekonomické sú dlhoveké dojnice s nízkou úžitkovosťou (často zanechávajúce početné potomstvo s nízkou plemennou hodnotou). Je známou skutočnosťou, že pri holštajnskom plemene nie sú kladené vysoké nároky na dlhovekosť, no osobitne tu platí, že dojnica musí za život vyprodukovať toľko mlieka, aby pokryla náklady na svoj chov, vrátane odchovu a kreovala zisk. Podľa údajov, publikovaných v predchádzajúcom vydaní Minilnfa, dosahujú dojnice v USA priemerne 2,8 laktácie. Pozrime sa, aký je vývoj na Slovensku.

Rok 2016 – najlepší v celoživotnej úžitkovosti

Permanentný nárast úžitkovosti za laktáciu v ostatných rokoch, spojený s dosiahnutým priemerným počtom laktácií 2,52 (podľa údajov z populácie dojníc, vyradených z chovu v roku 2016 – PS SR, š.p.) rezultoval do zatiaľ najvyššej celoživotnej úžitkovosti v histórii chovu holštajnského plemena u nás – 21 644 kg (tab. 1). Nárast oproti dojniciam, vyradeným v kontrolnom roku 2009/2010 predstavuje takmer 5 tisíc kilogramov. Klobúk dolu, milí chovatelia – a pranie – čo najskôr dosiahnite vo svojich stádach nárast CÚ o ďalších 5 tisíc kg. Tým sa priblížime k méte, potrebnej pre dosiahnutie nulovej rentability (pri súčasných nákladoch a modelovanej cene mlieka 0,30 eur/kg predstavuje hodnotu 27 000 kg za život (tab.3) . Pre porovnanie, holandské holštajnské dojnice dosahujú celoživotnú úžitkovosť bezmála 31 000 kg, nemecké 27 600 kg.

Ekonomika žiada 16 kg mlieka na deň života

Z tabuľky 1 vidíme pozitívny trend v produkcii mlieka na deň života v sledovanom období (nárast o takmer 2,5 kg za ostatných 6 rokov). Hodnota, dosiahnutá dojniciami, vyradenými z chovov v roku 2016, znamená historicky najvyššie číslo 12,46 kg. Priemerné náklady na deň života dojnice, ktoré sa u nás momentálne pohybujú okolo 5,5 eur (vrátane nákladov na odchov – tab. 3), však pre dosiahnutie efektívnej produkcie vyžadujú dosiahnutie úrovne približne 18 kg (pri cene mlieka 0,3 eur). Započítanie aktuálnych podpôr na dojnicu (VDJ a welfare) znižuje túto hodnotu pod 16 kg. Hoci sa tieto čísla zdajú vysoké, sú dosiahnuteľné, o čom svedčia najlepšie umiestnené podniky z rebríčka NAJ šľachtiteľských chovov.

A osobitne rekordérka v tomto parametri – dojnica z farmy Agrocontract Jasová, ktorá je vyzdvihnutá aj vo filme „Udržateľné systémy chovu dojníc na Slovensku“ z dielne NPPC – VÚŽV Nitra, s dosiahnutou úžitkovosťou v prepočte na deň života vyše 35 kg.

Cesta k zlepšeniu – nižší vek pri 1. otelení

Dojnice, vyradené z chovov v roku 2016 sme rozdelili podľa veku pri 1. otelení a sledovali sme ukazovatele ich celoživotnej a laktačnej úžitkovosti (tab. 2). Z údajov vidíme, že

Tab. 1: Vývoj ukazovateľov dlhovekosti a celoživotnej úžitkovosti v populácii holštajnských dojníc (zdroj: PS SR, š.p., 2017).

Rok	Vek pri 1 otelení (dni)	Dĺžka produkčného života (dni)	Počet laktácií	Celoživotná úžitkovosť (kg)	Produkcia na deň života (kg)
2009-10	829	827	2,25	16 747	10,11
2010-11	823	862	2,31	17 553	10,42
2011-12	815	907	2,39	18 615	10,81
2012-13	815	908	2,32	18 710	10,32
2013-14	808	910	2,39	19 829	11,54
2014-15	799	931	2,44	20 683	11,96
2016	787	946	2,52	21 644	12,46

Tab. 2: Ukazovatele celoživotnej úžitkovosti v závislosti od veku pri 1. otelení holštajnských dojníc (zdroj: PS SR, š.p., 2017, vlastné výpočty).

Vek pri 1. otelení (mesiace)	Počet laktácií	Celoživotná úžitkovosť (kg)	Úžitkovosť za laktáciu (kg)	Produkcia na deň života (kg)
22	2,31	21 119	9 583	14,33
23	2,44	21 847	9 259	13,86
24	2,53	22 202	8 950	13,29
26	2,54	21 696	8 686	12,34
27	2,49	21 559	8 551	11,98
29	2,52	20 537	8 378	11,05

Tab. 3: Náklady na celoživotný chov holštajnskej dojnice (zdroj: NPPC-VÚŽV Nitra, 2016).

Kategória	Náklady na 1KD	Počet KD	Náklady spolu
Telatá do 6 mesiaca	2,7	180	486
Jalovice	2,1	517	1 086
Vysokotelné jalovice	3,0	90	270
Dojnice	8,0	949	7 592
Spolu na dojnicu	5,43	1 736	9 434

dojnice prvýkrát otelené ako najmladšie (22 mesiacov), dosiahli najvyššiu laktačnú úžitkovosť, ako aj najvyššiu produkciu na deň života. Zaznamenali sme pri nich ale najnižší počet dosiahnutých laktácií (2,31). Najvyššiu celoživotnú úžitkovosť dosiahli dojnice, prvýkrát otelené vo veku 24 mesiacov. Toto zaznamenávame pri našej analýze už niekoľko rokov po sebe a môžeme teda odporúčať, že z hľadiska celoživotnej úžitkovosti sa v našich podmienkach pri súčasnom genofonde ukazuje vek 2 roky ako najvhodnejší pre prvé otelenie. Vzhľadom na hodnoty parametrov zvierat, prvýkrát otelených vo veku 26 – 29 mesiacov (hlavne produkciu na deň života a úžitkovosť za laktáciu) už hovoríme o výrazne horšej efektívite takýchto zvierat. Skrátenie obdobia odchovu okrem toho prinesie i zníženie nákladov na získanie prvôstky, ktoré dosahujú v súčasnosti priemerne 1 842 eur na zviera do 1. otelenia (tab. 2, súčet posledného stĺpca).

Ing. Ján Huba, CSc., NPPC – VÚŽV Nitra
Ing. Miroslav Záhradník, NPPC – VÚŽV Nitra
Ing. Marta Dianová, PS SR, š.p., Bratislava
Ing. Ida Kobrtková, PS SR, š.p., ÚPZ Žilina

Chovatelia „doladujú“ proteíny v krmnej dávke...

Ammy Duffield, Hoard's Dairyman, preložil a upravil Ing. Vladimír Varchola

Ammy Duffield – autorka pôvodne pracovala ako nezávislý poradca vo výžive, poskytovala vybalansovanie aminokyselín v krmných dávkach hovädzieho dobytku pre farmárov viac ako 15 rokov. V súčasnosti už pracuje ako servis-manadžér pre spoločnosť Kemin Industries USA.

Proteín je drahou, ale nevyhnutnou súčasťou krmnej dávky, ktorá zaistí optimálnu produkciu dojnice. Prekrmovanie proteínomi je nielen zbytočné navýšenie nákladov, ale aj záťaž metabolického systému kravy, ktorá sa musí zbavovať prebytočného dusíka, a ten navyše zafažuje a znečisťuje životné prostredie. Výskumy jednoznačne potvrdili, že zvýšené kŕmenie proteínov neprinesie žiaden zisk. Preto je lepšie používať výhody dnes dostupných „chránených“ aminokyselín, ktoré umožňujú „jemné doladenie“ krmnej dávky, čo sa týka proteínov a dosiahnuť tak vyššiu úžitkovosť.

Základným cieľom výživy je nakŕmiť dojniciu tým, čo potrebuje a v čase, keď to potrebuje. Znie to jednoducho, ale keď si to premietneme do dennej prevádzky na farme, tam už je to komplikovanejšie. Aby ste to docielili, potrebujete naplniť bachor krmivami, ktoré máte dostupné spolu s doplnkami, ktoré si môžete dovoliť.

Naplniť potrebu proteínov je zložitejšie v porovnaní s ostatnými živinami. Dlhé obdobie pracovali výživári s dusíkom v krmnej dávke ako s potrebou celkového proteínu. „Surový“ proteín bol naozaj „surový“ výpočet potreby proteínov a zároveň spôsob, ktorý limitoval možnosť ich „jemného doladenia“ v krmnej dávke.

Dobytok „nepozná“ potrebu čistého dusíka – má potrebu aminokyselín. Pamätajte si,

aminokyseliny sú výživne látky, nie doplnky výživy. Dnes už lepšie rozumieme obsahu aminokyselín v krmnej dávke a aj tomu, ako mikróby degradujú a menia proteíny v bache–
re, a to nám umožňuje lepšie vybalansovať aminokyseliny v krmnej dávke. Pre jemné do–
ladenie proteínov v krmnej dávke potrebujete počítačový program obsahujúci proteínový
model. Na trhu je niekoľko overených programov, ktoré sú už odskúšané v praxi. Väčšina
zadaní je spracovaných počítačom. Tu neexistujú jednoduché riešenia a Vy nemáte mož–
nosť urobiť prepočet v hlave. Akýkoľvek program si vyberiete, naučte sa ho dobre ovládať
a používajte ho. Zžite sa s programom a všímajte si produkciu kráv. Tie Vám „povedia“, či
sú krmne dávky dobre vyrátané.

Používajte presné čísla

Skúsenejší výživár vypracuje presne takú krmnú dávku, ktorú dojnica aj zožerie. Uistite sa,
že zadávate reálne čísla. Ak do výpočtu zadáte vždy „660 kg kravu“, ste mimo. Proteínový
model funguje na informáciách, ktoré zadávate Vy. Zadaním presných čísel dosiahne–
te presný výsledok a lepšie vybalansovanú potrebu aminokyselín. Keď do výpočtu zadáte
všetky krmivá a množstvá, utvorí sa Vám obraz, kde sa nachádzate s potrebou aminokyse–
lín. Presahuje niektorá z nich potrebu dojnice? Alebo nám niektorá chýba? Ak áno, začnete
sa „hrať“ s proteínovými krmivami a prípadne ich nahradíte inými, aby ste vyrovnali potre–
bu aminokyselín. Zvyčajne ako prvé, ktoré je potrebné upraviť sú lyzín a metionín. U týchto
práve dochádza v praxi najčastejšie k prekrmovaniu. Jednou z alternatív je kŕmenie „chrá–
nených aminokyselín“, konkrétne lyzínu, resp. metionínu. Tie poskytnú individuálny zdroj
aminokyselín a umožnia Vám efektívne redukovať celkový proteín v krmnej dávke. Čo mô–
žete očakávať, ak sa Vám podarí správne nastaviť množstvo aminokyselín? Tu je hneď nie–
koľko prínosov. Panoval názor, že sa to prejaví vo zvýšenom obsahu bielkovín v mlieku, ale
výskumy ukazujú, že dojnica sama rozhodne, čo urobí so zlepšenou proteínovou výživou.
Zvýšený obsah bielkovín v mlieku je len jedna z možností.

Obvyklé krmivá obsahujúce vyšší obsah lyzínu a metionínu

Krmivo	Vysoký obsah lyzínu?	Vysoký obsah metionínu?	Peletovateľnosť	Náklady
Sójový šrot	Áno	Niektorý	Dobrá	Prijateľné
Krvná múčka	Áno	Niektorý	Slabá	Variabilné
Rybacia múčka	Áno	Áno	Slabá	Vždy vysoké
Kukurličný gluténový šrot	Niektorý	Áno	Dobrá	Prijateľné
Chránený lyzín	Áno	Žiadny	Dobrá	Dobrá
Chránený metionín	Nie	Áno	Dobrá	Dobrá

Ako reaguje krava na vybalansovanie proteínov v krmnej dávke?

1. V období na začiatku laktácie krava zvýši produkciu mlieka. Zvýšenie o 2,3 kg nie je nič neobvyklé. Ak proteíny naladíte správne, čerstvo otelené kravy reagujú veľmi rýchlo na upravenú dávku.
2. V období niekde v strede laktácie zdvihnete obsah mliečnych zložiek. Zvyčajne je to minimálne o 0,1 percenta bielkovín, alebo tuku.
3. Na vyrovnanie potreby proteínov na konci laktácie je spravidla neskoro, vtedy už dojnica nereaguje.
4. U prvôstok sa nárast produkcie nemusí prejavíť, použijú ho na svoj rast.
5. Zlepšená bilancia výživy lyzínom má za následok nárast produkcie.
6. Zlepšená bilancia výživy metionínom prinesie nárast percenta bielkovín, alebo tuku.
7. Vyrovnaním potreby aminokyselín môžeme zároveň znížiť obsah dusíka v krmnej dávke. Zároveň budete môcť zvýšiť obsah sušiny o pol libry (0,23 kg) a doplniť tak vlákninu, energiu, alebo iné doplnky podľa potreby.
8. Je tu aj prínos pre životné prostredie, keďže znížite znečistenie prostredia dusíkom. Prekrmovanie proteínmi znamená, že dojnica vylúči viac dusíka a uhlíka exkrementami. Správnym nastavením podielu aminokyselín teda eliminujete znečistenie životného prostredia dusíkom.
9. A nakoniec, dojnica nemusí reagovať ani zvýšením produkcie, ani vyššími zložkami v mlieku, prínosom je obmedzenie proteínov v dávke a tým šetrenie nákladov.

Tu je niekoľko tipov, ktoré by ste mali vedieť, keď počítate potrebu aminokyselín v KD:

1. Ak Vám pri výpočte vyjde príliš veľká zmena KD a vysoká úspora nákladov a vysoký predpokladaný nárast úžitkovosti, skontrolujte znovu správnosť zadávaných vstupov. Ak sú čísla správne, uskutočnite zmenu KD v niekoľkých fázach. Nikdy nevyhodte komplet sójový šrot a nenahradte ho len trochou močoviny, výpalkov a „chránených“ aminokyselín. Možno program spracoval zadanie správne, ale musíte brať na vedomie, že rapidná zmena v krmnej dávke naruší prostredie v bachore. Baktérie potrebujú nejaký čas, aby sa prispôbili novej krmnej dávke. Zvážte možnosť zmeniť tretinu KD a kŕmiť tak 2 týždne. Potom upravte KD o ďalšiu tretinu a kŕmte opäť dva týždne. Až nakoniec, po 4 týždňoch prejdite na novú dávku. A ako pri každej zmene kŕmenia, pozorujte úžitkovosť a reakcie kráv.

2. Dojnica môže dočasne mobilizovať rezervy svojho vlastného tela, aby vyrovnala potrebu aminokyselín. Ak Vám niekto ukáže dávku s nízkym obsahom dusíka a presvedčia Vás, že jeho kravy stále doja, buďte skeptickí. Krava takto kompenzuje nedostatok dusíka 5 – 7 dní, ale nakoniec tie rezervy vyčerpá. Nakoniec sa oslabí jej telesná kondícia a rovnako poklesne aj produkcia. Pri pokusoch s kŕmením proteínov sa spravidla počíta s pauzou 4 týždne, než sa opäť zmení kŕmna dávka.
3. Chránené aminokyseliny musia byť po prechode bachorom znovu stráviteľné. Ak Vás predajca ohúri vysokým číslom ochrany, musíte sa spýtať, či to nie je ochrana pred celým tráviacim ústrojenstvom, vrátane čreva! A či tieto aminokyseliny neskončia nakoniec vo výkaloch. Správne „chránené“ aminokyseliny prejdú nezmenené bachorom a začnú sa rozkladať v čreve. Požiadajte dodávateľa o potvrdenie a testy, že tomu tak naozaj je. Pamätajte si, že kravu nezaujímá, odkiaľ pochádza lyzín a metionín, ale iba to, že ho potrebuje a môže ho zužitkovať, preto nekupujte tie najdrahšie produkty.

Bilancia aminokyselín je relatívne jednoduchá, ak skúsený výživár používa dobrý program a zadáva správne údaje, keď zadáva hmotnosť kráv, očakávanú produkciu a aktuálne čísla z rozborov krmív, ktoré sú k dispozícii. Kravy rýchlo zareagujú, keď vyrovnáte nedostatok aminokyselín – zmeny zbadáte do týždňa. Uvidíte to na množstve mlieka, zložkách, reprodukcii, ako aj zlepšenej telesnej kondícii. Pamätajte, že vyrovnáť aminokyseliny v kŕmnej dávke je lacnejšie, než vybalansovať celkový dusík. Chyťte sa teda príležitosti a skúste vybilancovať a „jemne doladiť“ aminokyseliny v kŕmnej dávke. Sami sa presvedčte, že to prinesie ovocie v podobe zlepšenej efektivity a väčšom zisku.

Predlžovanie veku pri prvom otelení je extrémne nákladné...

by Jeff Stevenson, Hoard's Dairyman

Dr. Stevenson je profesorom zoológie na štátnej univerzite v Kansase, USA.

Jeden z najdôležitejších parametrov, ktorý určuje ziskovosť v chove mliečneho dobytku sú "laktáčne dni". Tento parameter závisí od toho, ako skoro dokáže po otelení krava zabreznúť. Zároveň, jednou z najväčších hodnôt mliečného stáda je počet jalovic pripravených pre zaradenie do stáda. Tak ako počet laktáčnych dní u kráv, je reprodukcia u jalovic základom finančného úspechu. Na niektorých farmách sa čaká s insemináciou jalovic až do momentu, kedy dosiahnu primeraný vek, rámec a živú hmotnosť. Toto je ale zlé rozhodnutie z finančného hľadiska, keďže 15 –20 percent všetkých nákladov v rámci farmy pripadá na odchov jalovic. Najvyššie náklady sú pritom na krmne dni teľných jalovic až do momentu otelenia.

Kde je teda pokrok v smere zefektívnenia chovu mladého dobytku? Alebo ešte správnejšie, aký je vek vašich jalovic pri prvom otelení? Či už si jalovice odchovávate sami, alebo to za Vás robí niekto iný, mali by ste dôsledne sledovať tento dôležitý ekonomický ukazovateľ.

Pokrok od roku 2011

V tabuľke číslo 1 je zosumarizovaný prehľad o veku pri prvom otelení podľa plemien. Tieto údaje pochádzajú z databáz DHIA (Dairy Herd Information Association) – združenia pre zber informácií u mliečnych stád a zahŕňajú záznam zo stád na celom teritóriu USA. Tieto údaje boli spracované a overené organizáciou DRMS (DairyRecords Management Systems) v Raleigh, N.C.

Tabuľka 1: Priemerný vek pri 1 otelení podľa plemien v r. 2011 a 2016.

Plemeno	Počet stád	2011	2016	% zmena od roku 2010
		Priemerný vek pri 1. otelení		
Ayrshire	28	27,3	26,8	-1,8
Brown Swiss	69	27,0	26,6	-1,5
Viaceré plemená	1285	26,1	25,7	-1,7
Guernsey	39	26,3	26,7	+1,5
Holstein	8972	25,7	25,3	-1,6
Jersey	511	25,0	24,8	-0,1
Mliekový Shorthorn	10	27,2	26,8	-1,5

Zdroj: Dairy Metrics, Dairy Records Management Systems, Raleigh, N.C.

Zo súboru boli vyradené stáda, kde vek pri prvom otelení bol zjavne zaznamenaný nesprávne (stáda s priemerom 1. otelenia pod 20 mesiacov, respektíve nad 30 mesiacov). Vek pri prvom otelení u 6 mliekových plemien v roku 2016, ako aj u stád s viacerými plemenami sa pohyboval od 24,8 mesiacov do 26,8 mesiacov veku. Ak to porovnáme s rokom 2011, vek pri 1. otelení poklesol o 1,5 – 1,8 percenta za posledných 5 rokov, a to s výnimkou plemena Jersey a Guersney.

Mladšie kravy - lepšie kravy

V tabuľke 2 sa nachádza prehľad rozličných ukazovateľov v chove dojných plemien v závislosti na veku pri 1. otelení. **Ak sa pozriete na ktorýkoľvek ukazovateľ, je jasné, že jalovice skôr otelené jednoznačne vedú!** Môžeme jednoducho povedať, že ukazovatele sú lepšie, pretože sa jalovice telili skôr? Pravdepodobne nie. Aj keď tento vzťah asi nemôžeme považovať za genetickú koreláciu, je jasné, že tieto ukazovatele sú vysoko ovplyvnené dôležitými rozhodnutiami v manažmente stád, kde sa jalovice telili v mladšom veku. Redukovanie veku pri 1. otelení má za následok vyššiu ziskovosť, čo súvisí so skorším začiatkom dojenia. V predchádzajúcich, starších analýzach bolo zistené, že jalovice, ktoré sa telili neskôr mali na 1.laktácii vyššiu produkciu, ale keď sme vyhodnotili celoživotnú produkciu, tá bola u skôr telených jalovic vyššia. Ak sme prepočítali celoživotnú úžitkovosť na dennú produkciu, jalovice otelené v mladšom veku opäť vynikali. Jalovice mliečnych plemien nemôžu byť prínosom, kým nezačnú produkovať produkt, ktorý je realizovateľný na trhu – mlieko.

Tabuľka 2: Holsteinské stáda podľa veku pri 1. otelení.

Ukazovateľ	Priemerný vek pri 1. otelení v mesiacoch				
	≤22	23-24	25-26	27-28	29-30
Počet stád	397	3086	3181	1485	685
Predpokladaná 305 dňová laktácia, kg	12 571	11 842	11 073	10 357	9 810
Priemerná laktácia kg	11 681	10 998	10 276	9 578	9 139
Tuk kg, priemer	433	411	387	364	348
Bielkoviny kg, priemer	355	335	315	296	283
Najvyšší nádoj, kg	39	37	36	34	33
% telnosti, 21 dní	26	22	18	16	15

Zdroj: Dairy Metrics, Dairy Records Management Systems, Raleigh, N.C

Investície vložené do Vášho pripárovacieho programu sú návratné rýchlejšie, ak používate umelú insemináciu. Jalovice predstavujú najplodnejšiu skupinu samic, preto je výhodné použiť čo najkvalitnejšiu genetiku, vrátane sexovaného semena, ak chcete rozširovať stádo, alebo predávať jalovice. Jalovice sú schopné dospievať skôr a rásť rýchlejšie. Zčať musíte u teliat a to tým, že zvýšite príjem proteínov a energie ešte počas mliečnej výživy. To sa neskôr odrzkadlí na rýchlejšom odchove a značnom zlepšení zdravia teliat.

Existuje dostatok údajov, ktoré potvrdzujú, že jalovice odchované na intenzívnej výžive produkujú neskôr viac mlieka, než tie, ktoré boli odchované klasicky. Zrýchlené metódy kŕmenia prinášajú „ovocie“. Ak budeme napájať jalovičky mliekom 3 x denne, dosiahneme

zlepšené prírastky na váhe aj v telesnom rámci. Pozerajte sa na program odchovu jalovic ako na zdroj budúceho zisku a nie ako na náklady, ktoré sa nevrátia.

Optimálny vek pri 1. otelení

Aby sme maximalizovali nádoje na laktáciách a znížili náklady na odchov jalovic, všeobecne sa odporúča teliť jalovice Holsteinského plemena vo veku nižšom, alebo rovnom 24 mesiacov a pri živej hmotnosti väčšej než 1230 lb (560 kg) po otelení. To potvrdzuje aj štúdia uskutočnená v troch holsteinských komerčných stádach v Kalifornii. (J. Dairy Sci. 87:2730; 2004). Jalovice, v počte 1905 boli rozdelené do kotercoov podľa veku pri 1. otelení – skupina menej ako 23 mesiacov, druhá skupina jalovice otelené od 23 –25 mesiacov veku a posledná, v ktorej boli jalovice telené medzi 23,5 –25 mesiacom veku.

Najvyššia návratnosť bola v rámci rozpätia 99 – 138 USD vypočítaná u jalovic, ktoré sa telili vo veku 23 – 24,5 mesiaca veku.

Záverom možno konštatovať, že skrátenie veku pri 1. otelení o 2 – 3 mesiace zlepší ekonomiku mliečneho stáda tým, že sa zníži potreba jalovic potrebných pre zaradenie do základného stáda, poskytuje viac jalovic pre prípadné rozšírenie stáda, alebo ich predaj, resp. umožňuje vyššie dobrovoľné brakovanie. Naopak, predĺženie veku pri 1. otelení extrémne zvyšuje náklady.

Želáme úspešné pripúšťanie jalovic!

Kravy len tak neumierajú...

Frank Garry, D.V.M., Craig McConnel, D.V.M., Hoard's Dairyman

Úhyn dojnice na farme nie je len súčasťou života na farme, z každého takého prípadu sa môžeme veľa naučiť...

Čo Vás napadne, keď Vám na farme uhynie dojnica? Môžete to vnímať ako smutnú udalosť, pretože krava bola pre Vás dôležitá. Alebo to vidíte len ako finančnú stratu, keďže mŕtva krava nemá hodnotu a Vy potrebujete čas a peniaze na jej likvidáciu. Alebo Vás napadne, že s prostredím v maštali nie je niečo v poriadku a treba s tým niečo urobiť. Či len myknete plecami a povieť si, je to súčasť života, každá dojnica skôr, alebo neskôr uhynie. Ktorákoľvek z týchto úvah Vám už určite preletela hlavou.

Uvažovali ste ale nad tým, či máte zavedený systém na preskúmanie každého úhynu ako nástroja manažmentu, ktorý Vám umožní v budúcnosti znížiť riziko úhynu? Až na ma-

lé výnimky, ako napríklad úder blesku znamená úhyn dojnice chybu v manažmente zdravia stáda.

Chýbajú údaje

Ak na farme uhynie krava, s najväčšou pravdepodobnosťou trpela chorobou, alebo sa zranila. V stáde máme aj ďalšie kravy, ktorým hrozí podobné, alebo rovnaké riziko úhynu. Preto je veľmi užitočné viesť záznamy o tom, koľko kráv a v akom čase uhynulo. Bohužiaľ, sa v praxi stretávame len s málo farmármi, ktorí si poctivo zaznamenávajú údaje o čase a okolnostiach úhynu. Aj

v databáze článkov o chove hovädzieho dobytku nájdeme málo informácií, ktoré pojednávajú priamo o frekvencii a príčinách úhynu kráv. Neexistujú ani ukazovatele, na základe ktorých by sa v tomto smere vedeli farmári riadiť. Historické dáta ukazujú na priemernú mortalitu kráv medzi 1 – 5 percent základného stáda ročne od roku 1970. V poslednej dekáde zaznamenávame mortalitu kráv v USA v rozpätí 2 –15 percent, keď typický priemer sa pohybuje niekde medzi 6 – 8 percentami. Jednoducho, niektoré farmy majú veľmi dobrý manažment a sú schopné udržať si mortalitu kráv na minime, zatiaľ čo iné farmy majú značné zdravotné problémy alebo nedostatky v manažmente, ktoré majú za následok vyššiu úmrtnosť kráv.

Monitorujete aj Vy osobne ročnú mortalitu kráv na Vašej farme? Ak je vyššia, než si želáte, je niečo, čo môžete vylepšiť? Ako vyhodnocujete úhyn kravy, aby ste dostali zmysluplnú informáciu, na základe ktorej viete vylepšiť pohodlie, produktivitu a podmienky pre ostatné dojnice na Vašej farme? Ak v rámci starostlivosti o kravy v prechodnom období zaznamenávate straty, ste si toho vedomí? Máte nástroje na identifikáciu a riešenie týchto problémov? Zdá sa, že v súčasnosti takto uvažuje len veľmi málo farmárov. Je pravdou, že väčšina záznamov na farmách poskytuje možnosť prezrieť si zoznam príčin vyradenia kráv zo stáda a väčšina farmárov si vedie evidenciu príčin úhynu kráv. Vďaka tomu majú možnosť farmári, výskumníci a veterinári lekári používať tieto údaje na identifikáciu príčin úhynov. Niektoré z publikácií, ktoré vydal "Národný Systém monitorovania zdravia zvierat" (NAHMS) pri ministerstve poľnohospodárstva USA (USDA), poskytujú sumáre najčastejších príčin úhynov zvierat práve vďaka týmto údajom. Čo nám ale tieto sumáre povedia? V prvom rade je nutné zistiť, či úhyn, ktorý ste zaznamenali je obsiahnutý v zozname publikovanom NAHMS. Ak áno, potom je nutné zhodnotiť, či informácia obsahujúca popis príčiny úhynu je presná a relevantná. Treba si uvedomiť, že väčšina týchto údajov je zaznamenaná obsluhou na farme s minimálnou, alebo žiadnou znalosťou veterinárnej medicíny.

Urobili sme pokus a porovnávali sme údaje z fariem, kde ich poskytovali veterinári lekári s údajmi, ktoré poskytli zamestnanci bez takéhoto vzdelania. Nie náhodou sme zhodnotili, že záznamy poskytované farmármi majú spoľahlivosť 50 percentnú oproti záznamom od veterinárnych lekárov.

Viac, ako pohľad očí

Tým ale nechceme povedať, že farmári nerozumejú svojim kravám! Chcem povedať, že príčina úhynu je často komplikovaná a nie je možné ju jednoznačne určiť bez dodatočného skúmania. Najlepší spôsob pre identifikáciu choroby, ktorá spôsobila úhyn je pitva. Výskum ukazuje, že len na 15 – 24 percentách fariem sa táto metóda použila na diagnostiku choroby. Menej než 5 percent uhynutých kráv je tak vyšetrených touto metódou. Jednoducho povedané, pre spoľahlivé určenie príčin úhynu sa robí len veľmi málo. Za otázkou, či zoznam chorôb uverejnený NAHMS je spoľahlivý stojí teda otázka, či Vám postačuje informácia zo zoznamu na to, aby ste prijali riešenie?

A ak ste na základe analýzy úhynov zistili, že kravy uhynuli pre problémy s tráviacim systémom, aké opatrenia prijmete? Sú tieto "tráviace problémy" spojené s infekčnou chorobou, výživou, črevnou traumou, alebo

ako dôsledok nejakého chirurgického zákroku? Ako postupovať? Ak patríte medzi bežné farmy, môžete identifikovať cca 20 rozličných príčin úhynu, väčšina z nich však nie je zaregistrovaná tak, aby ste si z toho mohli zvoliť postup na zlepšenie. Mnoho farmárov zapisuje úhyn ako "zastrelená", alebo "uhynula", alebo "skončila eutanáziou". Tieto záznamy nie sú veľmi hodnotné, ak chceme prijať nápravu. Inými slovami, záznamy o úhynoch z fariem často neposkytujú dostatočnú informáciu na prijatie adekvátnych opatrení. Preštudovali sme zoznam úhynov a zistili sme, že zoznam je tak nepresný a nekonkrétny, že len "skrížite ruky" a poviete si – s tým sa nedá už nič urobiť. Ale to nie je pravda. Na farmách, v ktorých sme robili výskum bolo len bezvýznamné percento naozaj nečakaných úhynov. Zvyšok sa dal preskúmať a dali sa získať cenné a konkrétne informácie, pomocou ktorých je možné prijať opatrenia na zníženie úhynov. To ale vyžaduje preskúmanie úhynov tým správnym spôsobom, ktorého výsledkom sú informácie, s ktorými je možné stanoviť program prevencie.

Predíd'te opakovaným chybám !

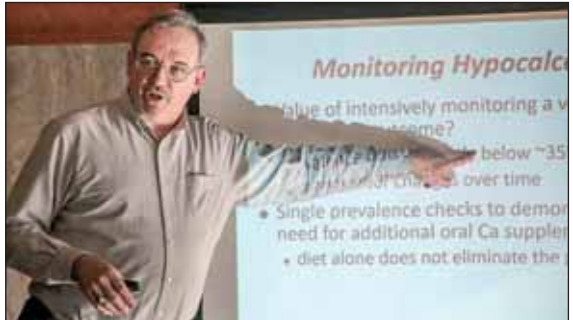
- Aby ste mohli minimalizovať úhyny v stáde, odporúčam farmárom dodržiavať tieto kroky:
1. *Stojí za námahu nazrieť do svojich záznamov a zistiť, koľko kráv uhynulo v danom čase. Ak tieto straty presiahli úroveň 2–3 percentá základného stáda, potom je dobré venovať sa podrobnejšej analýze úhynov.*
  2. *Odporúčame dohodnúť s Vaším veterinárnym lekárom stabilný program pitvy uhynutých zvierat. Ten by mal pokryť všetky vekové kategórie zvierat, pretože presne určiť príčinu úhynov u teliat a jalovic je tiež veľmi dôležité.*

Problémy driemu a len čakajú na „budíček“!

Dennis Halladay, Hoard's Dairyman

V každom stáde začína väčšina starších kráv laktáciu s problémom súvisiacim s kalcium

Kalcium. Čím viac sa o ňom naučíte, ako je potrebný pre dojnice, tým viac ste znepokojený, ako málo o tejto problematike viete. Je to téma, ktorou je Profesor Gary Oetzel, z University of Wisconsin–Madison School of Veterinary Medicine, zaniietený viac ako 25 rokov. Čo za tie roky našťudoval, v ňom vyvolalo hlboký rešpekt k hypokalcémii na úrovni klinickej, či subklinickej a voči tomu, ako sa s touto chorobou vedia kravy vyrovnáť.

Zatiaľ, čo väčšina farmárov dobre pozná klinickú hypokalcémiu (mliečnu horúčku), mnoho ďalších si nie je vedomých faktov, že väčšina dospelých kráv a vo väčšine stád trpí subklinickou formou hypokalcémie už na začiatku laktácie. Oetzel hovorí, že výskyt klinických prípadov je na úrovni 2 – 3 percentá, ale výskyt subklinických hypokalcémií sa dá odhadnúť až na úroveň 60 percent.

“Bojte sa jej”

Hypokalcémia je skrytá choroba u kráv – je to niečo, čo máme v maštali, ale nemusíme si to uvedomovať. Mali by ste ju rešpektovať, mali by ste sa jej aj báť, a mali by ste urobiť maximum preto, aby ste ju minimalizovali. Hovorí tiež, že *aniónové soli výborne zaberajú na klinickú formu, ale nezaberajú rovnako aj na subklinickú formu*. Oetzel taktiež hovorí, že čím dlhšie pracuje s kravami, tým viac v ňom vzbudzujú údiv. Sú neuveriteľnými metabolickými „atletmi“. To, ako dokážu prechádzať z obdobia státia nasucho až po telenie a do následnej laktácie je úžasné.

Trojnásobok kalcia

Oetzel ďalej potvrdzuje, že dojnica v laktácii potrebuje 3–násobné množstvo kalcia, než dojnica na záchovej dávke. Suchostojace kravy potrebujú dennú dávku na úrovni 21 g, ale pri dennej produkcii cca 50 litrov mlieka ich potreba narastá až na 56 gramov. Toto je už ohromné množstvo vápnika. Často sa stane, že hladina vápnika v krvi je nízka a farmári ho nevedia dostať do tela dojnice cestou kŕmnej dávky. A tak sa kravy uchylujú k extrémnemu riešeniu – odoberajú vápnik z vlastných kostí. Za prvých 24 – 48 hodín, kedy začína produkcia kolostra, krava stratí v priemere 20– 30 g vápnika denne. Počiatkový šok je ohromujúci. Nie je možné dostať do nej dostatok vápnika cez krmivo, a tak začína “vyplavovať” vápnik z kostí tak, aby mohla fungovať a prežiť. Začína u nej, tzv. “laktčná osteoporóza”.

Strata váhy kostí o 1,4 kg

Oetzel vysvetľuje, že hmotnosť kostí u bežnej dojnice je cca 25 lb(11,34 kg), ale vyplávaním vápnika z kostí sa jej hmotnosť zníži o 9 – 13 percent, čo je cca 3lb(1,4 kg). Našťastie, kravské kosti dobre odolávajú zlomeninám a tak sú dojnice schopné prežiť aj toto obdobie bez úrazov. Oetzel tvrdí, že krava bojuje s dvoma metabolickými výzvami po otelení:

Prvá v poradí je kalciová nedostatočnosť, ktorú vzápätí vystrieda nedostatok energie. Ak zle pristúpime k riešeniu nedostatku energie, objaví sa nám "hypokalcémia". Ak nevyriešime hypokalcémiu, budeme mať problém s energiou. Oetzel definuje hypokalcémiu ako hladinu vápnika v krvi nižšiu ako 8,6 mg/deciliter krvi. Veľmi nízka hladina vápnika môže zabíť – príliš vysoká tiež. Často pri nízkej hladine je krava apatická, má zníženú žravosť a my zvykneme hovoriť „tej krave sa stalo niečo zlé“. U týchto dojníc je vyššie riziko metritíd, zmien polohy slezu a ketózy. Čo sme za dlhé roky výskumov zistili je fakt, že aj dojnice, ktoré neprekonali „mliečnu horúčku“, môžu byť vážne ohrozené hypokalcémiou.

Takéto dojnice strácajú funkčnosť kostrových svalov, takže sú viac ohrozené prípadnými poraneniami, takže sú často vyradované hneď na začiatku laktácie. Nedostatok vápnika takisto zvyšuje riziko posunu slezu, dokonca až trojnásobne. Nižší príjem krmiva zase zvyšuje riziko ketózy, čo preukázali štúdie, zistil sa až 1,5 násobný nárast tohto rizika.

Bez kalcia kostrové svalstvo ochabne a obmedzí sa aj pohyb tráviaceho aparátu, čo vedie k zníženému príjmu krmiva. Krava sa cíti byť úplne naplnená, pretože „sústa na prežúvanie“ sa nepohybujú, a tak nežerie toľko, koľko by mala. Som presvedčený, že základným problémom hypokalcémie je znížený príjem krmiva. Ďalším prejavom nedostatku vápnika je stres. Organizmus nefunguje dobre a kravy to cítia. Ako sa stres zvyšuje, príjem krmiva klesá, hladina vápnika ostáva nízka a oslabuje sa imunitný systém.

Ako sa to prejaví u čerstvo otelených kráv?

Metritída, metritída, metritída... Ako zdôrazňuje Oetzel – vápnik hrá významnú úlohu pri udržiavaní imunitného systému.

Hypokalcémia je jedným z najčastejších imunosupresív (látky obmedzujúce imunitný systém) v chove dobytky. Zvykneme si ju zamieňať s ketózou, ale v skutočnosti sa

jedná o nedostatok vápnika. Najdôležitejšie je postrehnúť subklinickú formu. Vápnik je nevyhnutný minerál pre činnosť nervového systému a svalstva. Je pravdepodobne najdôležitejším minerálom, ktorý prúdi v krvi. *Všetky systémy v tele sú dôležité, ale z pohľadu základného fungovania metabolizmu organizmu sú tieto*

dva najdôležitejšie. Oetzel varuje, že aj subklinická hypokalcémia môže mať nebezpečné dôsledky. Ak sa Vám dostaví problém, ktorý spôsobuje ďalšie dva, resp. tri, potom krava nemá príliš dobré vyhliadky na budúcnosť. A tieto problémy sú na seba veľmi úzko naviazané. Vyplavovanie vápnika z krvi je proces, ktorý sa prejaví o 2–4 dni, takže nie je prekvapujúce, že hladina vápnika sa zníži v čase okolo telenia, ale následky preto vidíme o niečo neskôr. Dôležité je udržať hladinu vápnika na požadovanej úrovni najmä v období 24 hodín po otelení.

Genetika tu hrá svoju úlohu

Genetika v tomto smere zohráva významnú úlohu. Oetzel verí, že počas desaťročí šľachtenia na vysokú produkciu mlieka genetici posunuli na vyššiu úroveň aj produkciu mledziva, čo spôsobuje vyššiu potrebu vápnika a teda aj riziko hypokalcémie. Nie je to prvé mledzivo, ktoré takto zaťažuje dojniciu, problém je v tom, že o 8–12 hodín dojíme znovu... a potom znovu!

Tak ako bude pokračovať proces šľachtenia na vyššiu produkciu, problémy s hypokalcémiou budú horšie a horšie.

Nové trendy vo výžive významne znížili výskyt klinickej hypokalcémie na mliečnych farmách v USA. Nízke DCAD kŕmne dávky (katión–anión rozdiely) a kvalitnejší manažment sa podieľajú na riešení týchto problémov a takisto pomáhajú zvýšiť príjem sušiny pred otelením.

Ale čo ďalej?

Ďalej sa treba zaoberať subklinickou hypokalcémiou. Oetzel ďalej zdôrazňuje, že hypokalcémia sa nedá liečiť iba zmenou kŕmnej dávky – nie je to teda len záležitosť výživového poradcu. Ak dokážete znížiť percento kráv s hypokalcémiou vo Vašom stáde pod 45 percent, tak sa môžete ohodnotiť ako veľmi dobrý manažér stáda.

Samozrejme takmer „nepretržite“ potrebujete spolupracovať so svojim výživárom, ale samotná spolupráca nepostačuje. Musíte pristupovať k zvieratám individuálne a aplikovať aj intravenózu, resp. perorálnu terapiu. Ideálne by bolo podať krave dávku kalcia navyše cca 24 hod pred otelením. Kedy presne sa ale krava otelí, je ťažké určiť. Ak by sme to vedeli, vtedy by sme mohli pokryť potrebu kalcia pre dojniciu počas otelenia a produkcie kolostra.

Perorálne, alebo intravenózne?

Určite nebudem podávať perorálne extra dávku kalcia dojnici, ktorá uľahla po pôrode, spôsobím jej len stres a nemám istotu, že prehltnie celú dávku. V týchto prípadoch je lepšia intravenózna aplikácia. Naopak, nebudem pichať dávku kalcia dojnici, ktorá stojí a prijíma krmivo. Navyše, intravenózna aplikácia je pre niektorých ľudí nepríjemná. V jednej fľaši sa nachádza 10 g vápnika, čo je príliš vysoká dávka. U väčšiny kráv, ktoré uľahli po pôrode s hypokalcémiou je hladina vápnika v krvi na úrovni 1g, celkový deficit cca 6–8 g. Pre efektívnu liečbu bohato postačí dávka 4 gramov. Tieto dojnice potrebujú kalcium, ale určite nie celú dávku 10g. Farmári mi zvyknú hovoriť: „Ja dávam dve dávky, pretože vstane viac kráv“, alebo povedia, „toto je veľká krava, potrebuje väčšiu dávku“. Fyziologicky je nemožné, aby bol rozdiel v účinku medzi jednou a dvoma fľašami. Ale súhlasím s tým, že vstane viac kráv. Ale to len preto, že na podanie druhej fľaše potrebujete čas navyše, v ktorom už prvá fľaša začne účinkovať.

Najskôr po 8 hodinách

Oetzel tvrdí, že ak podáte dávku kalcia perorálne správnym spôsobom, krava ju dokáže rýchlo stráviť a hladina vápnika sa upraví do 12 hodín. Uprednostňuje podanie jedného bolusu v čase telenia a ďalší na druhý deň. Odstup medzi aplikáciami bolusov by mal byť aspoň 8 hodín, čo eliminuje riziko vzniku acidózy.

A ktorým zvieratám podať bolus?

Oetzel tvrdí, všetkým na druhej a vyššej laktácii, kravám s mliečnou horúčkou a krívajúcim kravám.

Vynikajúcou pomôckou pre monitorovanie hypokalcémie v stáde je použitie pH indikátorov moču. „Tento indikátor“ je pravdepodobne najefektívnejší spôsob monitoringu kráv v prechodnom období, pretože ste stále v časovom predstihu. Môžete začať liečiť ešte predtým, než sa problém prejaví navonok“, hovorí Oetzel.

Tri modely fariem – tri systémy, ktoré si môžu konkurovať...

by Larry Tranel, Hoard's Dairyman

Autor je poradcom na mliečnych farmách, pracuje pre poradenskú službu v rámci Iowa State University a operuje na severovýchode a juhovýchode štátu Iowa.

Klasické kŕmenie, pastevný systém, či ekologické hospodárenie – všetky systémy môžu generovať zisk.

“Milionársky Model Mliečného Farmára (MMDF), ktorý vypracovali na univerzite v Iowe potvrdil, že farmári sa môžu stať “milionármi” v rozličných prevádzkových systémoch. Často sa hovorí, ale len zriedka kvantifikuje, že finančný úspech vo výrobe mlieka je možné dosiahnuť v rozličných výrobných modeloch.

V roku 2015 boli zverejnené tri MMDF systémy, na ktoré sa detailnejšie pozrieme a verím, že takto budeme môcť zdieľať ich dosiahnuté úspechy s ďalšími farmármi. V rámci tohto “Milionárskeho Modelu Mliečného Farmára (MMDF) sme hodnotili nasledovné 3 systémy:

1. Päť klasických mliečnych fariem s priemernou veľkosťou stáda 276 ks a výmerou pôdy v priemere 640 akrov (258 ha)
2. Päť hybridných fariem (klasické kŕmenie + pastva) s priemernou veľkosťou stáda 185 kráv a výmerou 294 akrov (118 ha)
3. jedenásť organických–ekologických fariem s výlučne pastevným systémom kŕmenia s priemerom 80 kráv na farmu a výmerou 289 akrov(116 ha)

Malý počet fariem v rámci jednotlivých súborov nemusí dostatočne reprezentovať skutočnú priemernú veľkosť fariem. Takisto musíme zobrať na zreteľ, že veľkosť organických fariem je menej než polovičná v porovnaní s ostatnými produkčnými systémami a môže ich tak číselne znevýhodňovať. Takisto treba brať do úvahy, že do výberu boli v rámci všetkých 3 systémov vybrané tie lepšie farmy.

Porovnanie základných finančných parametrov

Klasickí farmári mali dojnice ustajnené vo voľných maštaliach. Tieto farmy mali v priemere vyšší počet dojníc a vyššiu produkciu mlieka na kravu. Súčasne ale tieto farmy dostávali za predané mlieko najnižšiu cenu.

Rozmeňme to na drobné:

V roku 2015 “klasické farmy “ predali 25877 lb mlieka (11738 kg mlieka) na dojnicu, zatiaľ čo hybridné farmy predali v priemere 17420 lb mlieka (7900 kg) a organické farmy najmenej, 11611 lb mlieka na dojnicu (5266 kg).

Prosím zoberte na vedomie, že naše organické farmy nekŕmia žiadne jadro a 3 z nich dostávali dokonca príplatok za “organické mlieko” vo výške 5 USD/100 lb, vďaka čomu sa im výrazne zvýšili tržby.

Tržby

Tržby prepočítané na dojnicu predstavovali u klasických fariem 5503 USD, u hybridných 3807 USD a u organických fariem 5179 USD. V priemere teda klasické farmy vyrobili najmenší zisk v prepočte na kravu, na hodinu práce, na ekvivalent 100 lb predaného mlieka. Klasické farmy mali výhodu v absolútnych tržbách na kravu, ktoré boli takmer dvojnásobné v porovnaní s organickými farmami s dvojnásobnou cenou mlieka. Rozdiel v konečnom zisku je na strane nákladov, ktoré boli u organických a hybridných fariem výrazne nižšie.

Netto príjem fariem

Klasické farmy mali priemerné náklady na dojniciu vo výške 4495 USD, hybridné farmy 2890 USD a organické farmy 2859 USD na dojniciu. Čistý zisk na dojniciu predstavoval

1008 USD u konvenčných fariem, 918 USD u hybridných a 2320 USD u organických farmárov. Po započítaní zmien stavu zásob, klasické farmy zarobili v čistom 955 USD, hybridné farmy 1008 USD a organické farmy 1881 USD.

Pracovná sila

Pri kalkulácii nákladov na pracovnú silu boli započítané aj prípadné pôžičky, ktoré mali niektoré farmy, kde bol zarátaný 4 percentný úrok. Cena práce na osobu vychádzala na úrovni 508 USD u konvenčných fariem, 627 USD u hybridných fariem a u organických fariem dosiahla 1173 USD, čiže takmer dvojnásobok oproti klasickým farmám.

Výrobné náklady

Klasické farmy dosiahli cenu mlieka 16,82 USD /100 lb pri nákladoch 16,18 USD a čistom zisku 0,63 USD/100lb. Hybridné farmy dosiahli realizačnú cenu 17,94 USD a náklady 16,16 USD a dosiahli tak zisk 1,78 USD na 100 lb mlieka. Organické farmy dosiahli najvyššiu cenu 36,80 USD/ 100lb pri nákladoch 32,13 USD, čo znamená profit 4,67 USD/100 lb mlieka.

Rentabilita aktív (čistý zisk/ aktíva celkom*100) dáva obraz o percente návratnosti porovnateľnom voči vonkajším trhom. Klasické farmy dosiahli úroveň 5,89 percenta, hybridné farmy 6,98 percenta a organické farmy dokonca 7,34 percent.

Významná výhoda v ziskovosti

Znovu upozorňujem, že v analýze išlo o pomerne malý počet fariem. Takisto ceny klasického mlieka na trhu v roku 2015 boli veľmi nízke, zatiaľ čo ceny organického mlieka boli veľmi zaujímavé. Akokoľvek, hybridné a organické farmy mali výrazne vyšší zisk z predaja mlieka, prepočítaný na kravu, ako aj na 100 lb mlieka, rovnako aj rentabilitu aktív.

Cena práce výrazne ovplyvňovala ekonomiku výroby mlieka vo všetkých troch modeloch. Hybridné farmy dosiahli celkové náklady na prácu v objeme 618 USD na kravu, oproti 833 USD na kravu u klasických fariem a 1376 USD/ kravu u organických fariem.

Záverom možno skonštatovať, že všetky tri farmové systémy v rámci tejto analýzy môžu byť ziskové. **Vyššie realizačné ceny mlieka (0,18USD – 0,22USD, tak ako sme v rámci analýzy zaznamenali u konvenčných fariem) hrajú v prospech konkurencie schopnosti konvenčných fariem.** Pastevné a hybridné farmy dokázali byť počas uplynulých rokov nadštandardne ziskové.

Alta: Kupředu prosperujícím světem

Holstein INTERNATIONAL

Vytvořit hodnotu, vybudovat důvěru, dodat výsledky: To je motto Alty. A z exkluzivního rozhovoru s jejím provozním ředitelem, Paulem Huntem, je zřejmé, že se na tuto filozofii společnost velmi soustředí. V roce 2004 zavedla striktní strategii soustředění své energie na progresivní chov dojného skotu. Podívejme se, jak tento přístup zafungoval.

„Jsme orientováni více na zákazníky, než na jednotlivé země. Naším cílem je mít globálně vedoucí pozici v chovu dojného skotu. Chov skotu je naší vášní, a to je tajemství našeho úspěchu,“ začíná rozhovor provozní ředitel Alty, Paul Hunt, který pracuje ve společnosti 23 let. Před zhruba dvanácti lety Alta upravila svoji strategii a dospěla k názoru, že důraz kladený na progresivní chov skotu pro ni bude cestou budoucnosti. Tento přístup umožnil společnosti významně navýšit její podíl na trhu. Přesto, že počet zákazníků Alty se od roku 2004 snížil, její prodeje se téměř ztrojnásobily. Ano, Alta je evidentně společností se silnou misí a vizí.

Genetický rozsah

Když se podíváme na čísla, Alta působí ve více než 75 zemích světa a má své obchodní jednotky ve 14 zemích. Ročně vyrobí 20 milionů inseminačních dávek, které zahrnují i inseminační dávky vyrobené pro sesterskou společnost Alty – Peak Genetics, chovatele a dokonce i konkurenční firmy.

V průběhu několika desetiletí měla Alta mnoho známých býků, ale jedním z nejvýznamnějších byl nejprodávanější býk všech dob, milionář Emerald–Acr–SA T–Baxter. Mezi jeho nejlepší syny patří například Brawler a Razor, v generaci vnuků jsou to např. Petron a Epic, a z významných dcer stojí jistě za zmínku R–Z Baxter Caramel, Fleury Gen Baxter Lisa, Mapel Wood Baxter Bethany, Tramilda–N Baxter Emily a KHW–I Aika Baxter.

Hunt pokračuje ve vysvětlování změny strategie: „Když se podíváte do minulosti na býky Alty, byl tady Leduc – špička v typu, a Bellwood, který byl známý pro svoji vynikající produkci. Zjistili jsme, že pokud budeme mít v nabídce jen takovou kombinaci býků, nebude naše firma úspěšná a udržitelná. Naši zákazníci obecně dojí stále více krav, a náš úspěch je přizpůsoben směrem úspěchu našich zákazníků. Genomika toho hodně změnila a šlechtění je předvídatelné daleko více než bylo v minulosti, dnes už to není umění, ale spíše technická věda. Naše nabídka se soustředí na produkci, zdraví a typ. Chceme, aby většina našich býků kombinovala tyto silné stránky.“ Mezi býky, kteří tyto kvality mají, patří například nejvýše umístěný býk podle gTPI Bomaz AltaRobson s hodnotou 2781 TPI, který pochází z rodiny Bomaz „D“. Robson má unikátní původ (Rubicon–Bob–Shamrock–Esquire–Armstead–Webster) a nabízí perfektní kombinaci fitness znaků, produkce (971 lb, +0,18% T, +0,10% B) a slušného typu (1,53 PTAT). Stejně tak najdeme kvalitního býka mezi prověřenými, jedním z nejlepších býků Alty podle TPI je Pine–Tree AltaOak (Niagra–Leif), který pochází z rodiny Rudy Misy. S TPI 2463 a spolehlivostí 99% nabízí 2002lb mléka, všestranně dobré fitness znaky a 1,48 PTAT. „Chceme v naší nabídce udržet rozmanitost. Nechceme, aby většina našich býků měla stejné otce, a nechceme přicházet o zajímavé rodiny

a původy. V našem Pak programu si necháváme každou dárkyni minimálně do dokončení první laktace a každá dárkyně je nafocena," říká Hunt. Takže který býk Altý je v současné době ten nejuspěšnější? „Nesoustředíme se na individuální býky, naši dominantní produktovou kategorií je „FutureStars“. V této kategorii je 50 byků, a většina z nich je téměř vyprodána.“ FutureStars je kolekce elitních genomických byků, u kterých je zaznamenána vynikající plodnost a nízká obtížností porodů – takže jsou někde na půl cesty mezi genomickými a prověřenými býky.

Další vzdělávání

Zaměření Altý na progresivní chov skotu jí umožnil rozvíjet různé iniciativy. Jedním z nejuspěšnějších programů Altý, v kombinaci s její strategií je interní/externí školící centrum AltaU. Toto zařízení je otevřeno pro majitele a vedoucí pracovníky farem a pro zaměstnance Altý, a poskytuje školení ve všech aspektech chovu skotu – od řízení lidí a výměnných programů až po reprodukci a výživu. „Vytrvale se zaměřujeme na růst s progresivními chovateli. Zpracování dat a management stáda jsou zásadní, a mohou nám jako dodavatelé genetiky pomoci vytvořit ještě vyšší hodnotu pro naše zákazníky. Věříme, že naši lidé musí nabízet víc než jen genetickou radu, měli by být schopni chovatelům pomoci v různých oblastech chovu skotu. Každý člen našeho týmu pravidelně absolvuje školení v AltaU.

Peak

Co se týká genetického pokroku, jedním ze zásadních počínů bylo založení genetického programu „Peak Genetics“ v roce 2012. Jedním z hnacích motorů pro vytvoření programu Peak byla potřeba mít kreativní kontrolu. Genomika rostla rychlým tempem, a byly tu technické a finanční nároky, které musely být splněny. „Populace hraje ve šlechtění klíčovou roli, ale nelze si myslet, že chovatelé pokryjí všechny báze,“ říká Hunt. Peak funguje samostatně, ale jako všechny sesterské společnosti jsou si s Altou navzájem vědomy svých zaměření a ambicí. Hunt pokračuje: „Protože je Alta zákazníkem Peaku, má silné pochopení pro naše potřeby. Peak však spolupracuje s dalšími plemenářskými společnostmi – Peak je otevřenou cestu, a to mu dává sílu.“

Budoucnost

Co se týká budoucnosti, Alta má za cíl vytvářet pro své zákazníky co nejvyšší hodnotu. „Chovatelé se každý den potýkají s novými výzvami a našim úkolem je jim pomoci se s nimi vyrovnat. Alta miluje změnu. Jedinou konstantou je právě změna, a úspěch se bude měřit naší schopností změnit se. Musíme si být jisti, že máme správné lidi, kteří pro nás pracují, a stále hledat jen ty nejlepší, aby se k nám přidali,“ dodává Hunt. „Náš přístup dělá z Altý velmi zajímavého partnera pro všechny chovy, které chtějí růst a být udržitelné.“

Zatímco zaměření Altý na progresivní chov skotu může některé chovatele izolovat, společnosti tato jasná strategie pomohla dosáhnout téměř trojnásobného růstu prodeje. Čest Altě, že před deseti lety tuto strategii soustředující se na prosperující chovy zavedla.

Fakta o Altě

- Alta vznikla ze společnosti Western Breeders, která byla založena v roce 1969 v Albertě v Kanadě, a společnosti Carnation Farmers, založené roku 1910 poblíž Seattlu v USA

- Alta je vlastněna „Koepon Holding“. Do Holdingu dále patří společnosti Peak Genetics, Saskatoon Colosturm Company, které dodává dehydratované kolostrum do celého světa, Valley Agricultural Software, který nabízí programy pro řízení stády a poradenské služby a Koepon Dairy Farms, které mají celkem 3,200 krav ustájených v Evropě
- Ročně prodá 15 milionů ID
- Export mimo USA představuje 70% všech prodejů
- Hlavní trhy: USA, Brazílie, Čína, Argentina, EU, Rusko
- Počet zaměstnanců: 1500
- Počet testovaných býků za rok: 100 Alta & 48 Peak partneři
- Hlavní sídla: Feerwerd (NL), Calgary (CA), Watertown (USA)

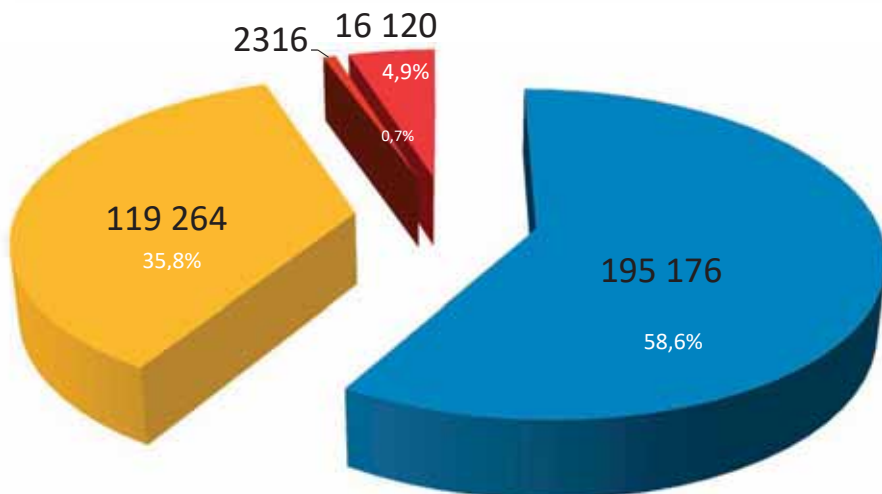
„Farmářské bleskovky“ ...

Reprodukcia hovädzieho dobytku v číslach Slovenská republika rok 2016...

Spracoval a upravil Ing. Igor Lichanec, zdroj PS SR, š.p.

Počet vykonaných inseminácií HD v SR podľa plemien 2016

Počet 1. inseminácií HD v SR: 151 243

Celkový počet inseminácií HD v SR: 332 876

■ Holstein ■ Slov. Strakaté ■ Slov. Pinzgauské ■ Mäsové

Reprodukčná analýza hovädzieho dobytku v SR rok 2016

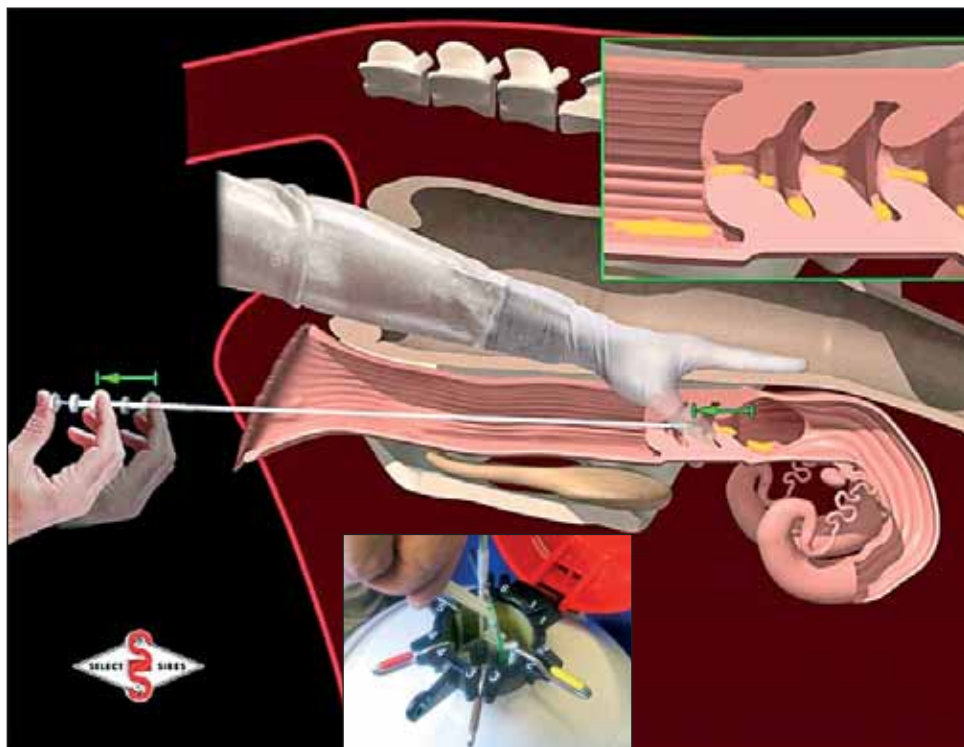
TELNOSŤ				INTERVAL				
po 1. inseminácii		po reinseminácii		01-12/2016				
kravy	jalovice	3 dni	4 - 16		0-40	41-60	61-90	viac
počet	počet	počet	počet	priem.	počet	počet	počet	počet
%	%	%	%	dni	%	%	%	%
		% tel.	% tel.		% tel.	% tel.	% tel.	% tel.
29554	20601	13645	4415	77	8073	25466	44155	24140
38,5	60,3	5,8	1,9		7,9	25	43,4	23,7
		40,6	28		30,1	35,5	38	45

MEDZIINSEMINAČNÝ INTERVAL 01-12/2016							SERVIS PERIÓDA 01-09/16					
1.-2.	2.-3.	cel- kom	0-17	18-25	26-35	viac		-40	-75	-90	-120	viac
počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	priem.	počet	počet	počet	počet	počet
p.dni	p.dni	p.dni	%	%	%	%	dni	%	%	%	%	%
								i-tel	i-tel	i-tel	i-tel	i-tel
73680	38195	153673	4883	40997	15572	92221	129	1790	16633	6704	10419	29521
52	49	50	3,2	26,7	10,1	60		2,8	25,6	10,3	16	45,4
								1,03	1,11	1,38	1,78	3,03

POČET VYKONANÝCH INSEMINÁCIÍ PODĽA PLEMENNEJ PRÍSLUŠNOSTI BÝKOV ZA ROK 2016

Plemeno / Mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Slov. Strakaté 1.ins.	5073	5372	5060	4928	4906	4184	4051	4618
všetky	10338	10706	10468	10457	10280	9206	9211	10058
Slov. Pinzgau 1.ins.	112	89	98	119	108	99	80	88
všetky	204	207	175	215	230	221	181	194
Mäsové 1.ins.	422	730	778	848	667	514	466	414
všetky	1006	1496	1500	1603	1575	1407	1271	1212
Holstein 1.ins.	8165	8774	8843	8031	7002	6206	5635	6469
všetky	17816	18298	18848	17928	16255	14165	13432	14663
Spolu SR 1.ins.	13772	14965	14779	13926	12683	11003	10232	11589
Index 2016/2015	91,15	102,09	96,94	99,39	96,47	87,93	85,70	96,74
Spolu SR všetky	29364	30707	30991	30203	28340	24999	24095	26127
Index 2016/2015	87,92	96,93	91,29	95,89	94,75	87,71	87,11	94,16

POČET VYKONANÝCH INSEMINÁCIÍ PODĽA PLEMENNEJ PRÍSLUŠNOSTI BÝKOV ZA ROK 2016

Plemeno / Mesiac	IX.	X.	XI.	XII.	Spolu	Index 2016/2015
Slov. Strakaté 1.ins.	4433	4737	4024	4077	55463	97,31
všetky	9895	10452	9176	9017	119264	95,83
Slov. Pinzgau 1.ins.	77	104	87	79	1140	88,85
všetky	161	196	168	164	2316	81,18
Mäsové 1.ins.	402	309	447	463	6460	115,44
všetky	1290	1089	1333	1338	16120	127,43
Holstein 1.ins.	7390	7497	6941	7227	88180	93,25
všetky	16080	16491	15475	15725	195176	87,91
Spolu SR 1.ins.	12302	12647	11499	11846	151243	
Index 2016/2015	94,78	93,98	98,70	100,82	95,46	
Spolu SR všetky	27426	28228	26152	26244	332876	
Index 2016/2015	90,15	86,01	94,07	98,72	91,96	

TOP 50 holsteinských fariem podľa celkového hodnotenia exteriéru Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein farms Final Score Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Dairy strenght	Končitálny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
1	FOOD FARM S.R.O., HLOHOVEC	DOLNÉ TRHOVIŠTE	183	85,98	83,61	84,45	81,75	83,50
2	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V ŠENKVIČIACH	ŠENKVICE	55	85,00	82,93	84,87	81,71	83,24
3	POLNOH. DRUŽSTVO SLATINA NAD BEBRAVOU	SLATINA NAD BEBRAVOU	142	86,51	82,39	84,23	80,88	82,96
4	AGROBANI, S.R.O.	BÁTKA	198	85,07	82,37	84,18	81,42	82,87
5	MVL AGRO S.R.O. MALÉ CHLIEVANY	VELKÉ HOSTE	323	84,79	81,95	83,69	81,41	82,65
6	NÁRODNÝ ZREBČÍN TOPOLIČANKY ŠTÁTNY PODNIK	ŽIKAVA	24	87,38	82,92	85,42	78,25	82,46
7	AGROCONTRACT Mliečna farma A.S. JASOVÁ	JASOVÁ	280	84,99	81,99	84,21	80,18	82,33
8	EUROGEN, SPOL. S.R.O.	VKK PRIEVALY	208	86,09	81,88	83,14	80,15	82,29
9	AGROCONTRACT MIKULÁŠ, A.S.	MIKULÁŠ	405	85,55	81,33	84,30	80,00	82,22
10	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ČAČHTICE	ČAČHTICE	77	87,70	82,77	82,35	78,88	82,16
11	RADAR S.R.O. POLNOFARMA ZBEHY	ZBEHY	49	86,27	82,43	82,06	78,96	81,80
12	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SILADICE	SILADICE	69	86,00	82,49	83,45	78,43	81,72
13	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO - BUŠĽAK, SPOL.S R.O.	VELKÉ DVORNÍKY	192	84,04	82,71	83,93	78,83	81,67
14	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO NOVÁ BODVA	TURN. NOVÁ VES	260	84,83	81,40	82,82	79,73	81,67
15	AT DUNAJ, SPOL. S R.O.	DUBNÍK	260	87,07	82,78	82,86	77,67	81,60
16	POLNOSPODÁR NOVÉ ZÁMKY A.S.	N. ZÁMKY - BESEŇOV	116	84,72	81,56	82,58	79,53	81,58
17	PODIELNICKÉ POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO RYBANY	VKK RYBANY	122	86,21	81,57	84,06	77,93	81,55
18	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO TRNAVA	TRNAVA	11	87,55	83,18	83,00	77,00	81,55
19	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HLOHOVEC	SASINKOVO	191	85,49	81,69	82,64	78,87	81,50
20	PODIELNICKÉ POLNOH. DRUŽSTVO "NOVEC" VOLKOVCE	VOLKOVCE	47	86,43	82,85	82,38	77,91	81,49
21	ROLNÍCKE DRUŽST. PODIELNIKOV MOST PRI BRATISLAVE	MOST PRI BRATISLAVE	76	85,83	81,78	82,39	78,57	81,42
22	POLNOH. DRUŽSTVO HORNÉ DUBOVÉ-MAHÁČ	MAHÁČ	22	84,90	81,90	82,50	78,70	81,30
23	ROLNÍČKA A OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ, A.S. ROJMIČKY	DVORNÍKY	57	84,44	83,05	83,98	77,53	81,28
24	ROLNÍCKE DRUŽSTVO BLIŽINA PRIETRŽKA	PRIETRŽKA	45	84,53	82,91	83,40	77,42	81,16
25	AGRORENT, A.S. NESVADY	NESVADY	78	84,82	82,31	82,97	77,77	81,12

TOP 50 holsteinských fariem podľa celkového hodnotenia exteriéru Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein farms Final Score Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Dairy strenght	Končatiny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
26	POLINOH. VÝROBNÉ A OBCHODNÉ DRUŽSTVO KOČÍN	ŠTERUSY	257	82,57	81,86	82,01	79,16	80,95
27	ZOO DIVIZIA S.R.O. SELICE	SELICE VKK	63	85,63	81,38	81,03	78,38	80,94
28	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VEĽKÉ LUDINCE	VEĽKÉ LUDINCE	96	83,78	81,49	82,66	78,22	80,88
29	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HORNÉ OBDOKOVCE	HORNÉ OBDOKOVCE	155	82,81	80,81	83,03	78,86	80,86
30	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	CHYNORANY	83	85,30	81,01	81,58	78,05	80,78
31	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	DÚBRAVY	53	84,02	80,68	80,75	78,89	80,70
32	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	BRESTOVANY	33	84,55	81,97	80,42	77,94	80,64
33	SEMAT A.S. TRNAVA	VEĽKÝ DVOR	38	83,47	81,50	82,05	77,95	80,61
34	MEDIČILIZIE, A. S.	ĽARAD	43	85,05	81,14	81,12	77,72	80,58
35	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	LOVČICE	50	84,70	80,84	80,76	78,26	80,58
36	ZEMEDAR, S.R.O. POPRAD - STRÁŽE	STRÁŽE	42	83,31	81,29	82,62	77,79	80,57
37	PD INOVEC TREŇČIANSKE STANKOVCE	TREŇČ. STANKOVCE	108	84,14	80,81	80,94	78,19	80,47
38	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ŽEMBEROVCE	SELEC	52	83,38	80,77	81,79	78,19	80,42
39	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	OČOVÁ	72	84,06	80,67	81,03	77,90	80,36
40	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO LOZORNO	LOZORNO	73	82,16	80,49	82,95	77,86	80,32
41	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VLÁRA NEMŠOVÁ	KLUČOVÉ VKK	101	84,19	81,21	81,88	77,05	80,31
42	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠINKA"	VEĽKÉ RÍPŇANY	129	82,64	81,19	81,33	77,91	80,23
43	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	RAJČANY	79	83,94	80,52	79,66	78,44	80,20
44	PPD PRAŠICE SO SÍDLIOM V JACOVCIACH	VELUŠOVCE	50	82,90	79,80	79,14	79,58	80,20
45	MEDIČILIZIE, A. S.	PATAŠ	28	83,64	79,89	82,00	77,54	80,18
46	POLINOH. DRUŽSTVO KRUPÁ V DOLNEJ KRUPEJ	DOLNÁ KRUPÁ	132	83,69	81,85	80,32	77,42	80,11
47	DRUŽSTVO AGROPLUS PREŠOV	RUSKÁ NOVÁ VES	29	84,45	81,38	81,90	76,52	80,10
48	SEMAT A.S. TRNAVA	KOČŠSKÉ	47	81,64	81,66	80,98	77,66	79,96
49	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠINKA"	BEHYNCE	185	83,57	81,04	81,06	76,94	79,93
50	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MOJMIROVCE	POLNÝ KESOV	101	85,42	79,74	80,30	75,35	79,24

TOP 50 holsteinských fariem podľa KONČATÍN Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein FEET and LEGS Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Datry strenght	Končatiny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
1	NÁRODNÝ ŽREBČÍN TOPOLIČANKY ŠTÁTNY PODNIK	ŽIKAVA	24	87,38	82,92	85,42	78,25	82,46
2	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V ŠENKVIČIACH	ŠENKVICE	55	85,00	82,93	84,87	81,71	83,24
3	FOOD FARM S.R.O., HLOHOVEC	DOLNÉ TRHOVIŠTE	183	85,98	83,61	84,45	81,75	83,50
4	AGROCONTRACT MIKULÁŠ, A.S.	MIKULÁŠ	405	85,55	81,33	84,30	80,00	82,22
5	POLNOH. DRUŽSTVO SLATINA NAD BEBRAVOU	SLATINA NAD BEBRAVOU	142	86,51	82,39	84,23	80,88	82,96
6	AGROCONTRACT Mliečna farma A.S. JASOVÁ	JASOVÁ	280	84,99	81,99	84,21	80,18	82,33
7	AGROBAN, S.R.O.	BÁTKA	198	85,07	82,37	84,18	81,42	82,87
8	PODIELNICKÉ POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO RYBANY	VKK RYBANY	122	86,21	81,57	84,06	77,93	81,55
9	ROLNÍČKA A OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ, A.S. BOJNÍČKY	DVORNÍKY	57	84,44	83,05	83,98	77,53	81,28
10	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO - BÚŠLAK, SPOL.S R.O.	VEĽKÉ DVORNÍKY	192	84,04	82,71	83,93	78,83	81,67
11	MVL AGRO S.R.O. MALÉ CHLEEVANY	VEĽKÉ HOSTE	323	84,79	81,95	83,69	81,41	82,65
12	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SILADICE	SILADICE	69	86,00	82,49	83,45	78,43	81,72
13	ROLNÍČKE DRUŽSTVO BLUŽINA PRIETRŽKA	PRIETRŽKA	45	84,53	82,91	83,40	77,42	81,16
14	EUROGEN, SPOL. S R.O.	VKK PRIEVALY	208	86,09	81,88	83,14	80,15	82,29
15	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HORNÉ OBDOKOVCE	HORNÉ OBDOKOVCE	155	82,81	80,81	83,03	78,86	80,86
16	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO TRIŇAVA	TRIŇAVA	11	87,55	83,18	83,00	77,00	81,55
17	AGRORENT, A.S. NESVADY	NESVADY	78	84,82	82,51	82,97	77,77	81,12
18	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO LOZORNIO	LOZORNIO	73	82,16	80,49	82,95	77,86	80,32
19	AT DUMAJ, SPOL. S R.O.	DUBNÍK	260	87,07	82,78	82,86	77,67	81,60
20	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VEĽKÉ LUDINCE	VEĽKÉ LUDINCE	96	83,78	81,49	82,66	78,22	80,88
21	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HLOHOVEC	SASINKOVO	191	85,49	81,69	82,64	78,87	81,50
22	ZEMEDAR, S.R.O. POPRAD - STRÁŽE	STRÁŽE	42	83,31	81,29	82,62	77,79	80,57
23	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO NOVÁ BODVA	TURNIANSKA N. VES	260	84,83	81,40	82,62	79,73	81,67
24	POLNOHOSPODÁR NOVÉ ZÁMKY A.S.	N. ZÁMKY - BEŠEŇOV	116	84,72	81,56	82,58	79,53	81,58
25	POLNOH. DRUŽSTVO HORNÉ DUBOVÉ-NAHÁČ	NAHÁČ	22	84,90	81,90	82,50	78,70	81,30

TOP 50 holsteinských fariem podľa KONČATÍN Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein FEET and LEGS Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Dairy strenght	Končatiny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
26	ROLNÍČKE DRUŽST. PODIELNIKOV MOST PŘI BRATISLAVĚ	MOST PŘI BRATISLAVĚ	76	85,83	81,78	82,39	78,57	81,42
27	PODIELNÍCKE POLNOH. DRUŽSTVO "INOVEC" VOLKOVCE	VOLKOVCE	47	86,43	82,85	82,38	77,91	81,49
28	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ČACHTICE	ČACHTICE	77	87,70	82,77	82,35	78,88	82,16
29	RADAR S.R.O. POLNOFARMA ZBEHY	ZBEHY	49	86,27	82,43	82,06	78,96	81,80
30	SEMAT A.S. TRNAVA	VELKÝ DVOR	38	83,47	81,50	82,05	77,95	80,61
31	POLNOH. VÝROBNÉ A OBCHODNÉ DRUŽSTVO KOČÍN	ŠTERUSY	257	82,57	81,86	82,01	79,16	80,95
32	MEDIČILIZIE, A. S.	PATAŠ	28	83,64	79,89	82,00	77,54	80,18
33	DRUŽSTVO AGROPLUS PŘEŠOV	RUSKÁ NOVÁ VES	29	84,45	81,38	81,90	76,52	80,10
34	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VLÁRA NEMŠOVÁ	KLUČOVÉ VKK	101	84,19	81,21	81,88	77,05	80,31
35	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ŽEMBEROVCE	SELEC	52	83,38	80,77	81,79	78,19	80,42
36	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	CHYNORANY	83	85,30	81,01	81,58	78,05	80,78
37	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠÍNKA"	VELKÉ ŘIPĚNANY	129	82,64	81,19	81,33	77,91	80,23
38	MEDIČILIZIE, A. S.	ŇÁRAD	43	85,05	81,14	81,12	77,72	80,58
39	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠÍNKA"	BEHYNOE	185	83,57	81,04	81,06	76,94	79,93
40	ZOO DIVÍZIA S.R.O. SELICE	SELICE VKK	63	85,63	81,38	81,03	78,38	80,94
41	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	OČOVÁ	72	84,06	80,67	81,03	77,90	80,36
42	SEMAT A.S. TRNAVA	KOČÍŠSKÉ	47	81,64	81,66	80,98	77,66	79,96
43	PD INOVEC TREŇČANSKE STANKOVCE	TREŇC. STANKOVCE	108	84,14	80,81	80,94	78,19	80,47
44	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	LOVČICE	50	84,70	80,84	80,76	78,26	80,58
45	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	DÚBRAVY	53	84,02	80,68	80,75	78,89	80,70
46	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	BRESTOVANY	33	84,55	81,97	80,42	77,94	80,64
47	POLNOH. DRUŽSTVO KRUPÁ V DOLNĚJ KRUPĚJ	DOLNÁ KRUPÁ	132	83,69	81,85	80,32	77,42	80,11
48	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MOJMIROVCE	POLNÝ KESOV	101	85,42	79,74	80,30	75,35	79,24
49	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	RAJČANY	79	83,94	80,52	79,66	78,44	80,20
50	PPD PRAŠICE SO SÍDLOM V JACOVCIACH	VELUŠOVCE	50	82,90	79,80	79,14	79,58	80,20

TOP 50 holsteinských fariem podľa VEMENA Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein Farms UDDER Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Dairy strenght	Končatiny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
1	FOOD FARM S.R.O., HLOHOVEC	DOLNÉ TRHOVIŠTE	183	85,98	83,61	84,45	81,75	83,50
2	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V ŠENKVIČIACH	ŠENKVICE	55	85,00	82,93	84,87	81,71	83,24
3	AGROBANI, S.R.O.	BÁTKA	198	85,07	82,37	84,18	81,42	82,87
4	MVL AGRO S.R.O. MALÉ CHLIEVANY	VEĽKÉ HOSTE	323	84,79	81,95	83,69	81,41	82,65
5	POLNOH. DRUŽSTVO SLATINA NAD BEBRAVOU	SLATINA NAD BEBRAVOU	142	86,51	82,39	84,23	80,88	82,96
6	AGROCONTRACT MLIEČNA FARMA A.S. JASOVÁ	JASOVÁ	280	84,99	81,99	84,21	80,18	82,33
7	EUROGEN, SPOL. S.R.O.	VKK PRIEVALY	208	86,09	81,88	83,14	80,15	82,29
8	AGROCONTRACT MIKULÁŠ, A.S.	MIKULÁŠ	405	85,55	81,33	84,30	80,00	82,22
9	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO NOVÁ BODVA	TURNIANSKA N. VES	260	84,83	81,40	82,62	79,73	81,67
10	PPD PRAŠICE SO SÍDLOM V JACOVCIACH	VELUŠOVCE	50	82,90	79,80	79,14	79,58	80,20
11	POLNOHOSPODÁR NOVÉ ZÁMKY A.S.	N. ZÁMKY - BEŠEŇOV	116	84,72	81,56	82,58	79,53	81,58
12	POLNOH. VÝROBNÉ A OBCHODNÉ DRUŽSTVO KOČÍN	ŠTERUSY	257	82,57	81,86	82,01	79,16	80,95
13	RADAR S.R.O. POLNOFARMA ZBEHY	ZBEHY	49	86,27	82,43	82,06	78,96	81,80
14	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	DÚBRAVY	53	84,02	80,68	80,75	78,89	80,70
15	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ČACHTICE	ČACHTICE	77	87,70	82,77	82,35	78,88	82,16
16	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HLOHOVEC	SASINKOVO	191	85,49	81,69	82,64	78,87	81,50
17	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HORNÉ OBDOKOVCE	HORNÉ OBDOKOVCE	155	82,81	80,81	83,03	78,86	80,86
18	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO - BUŠŤAK, SPOL. S R.O.	VEĽKÉ DVORNÍKY	192	84,04	82,71	83,93	78,83	81,67
19	POLNOH. DRUŽSTVO HORNÉ DUBOVÉ-NAHÁČ	NAHÁČ	22	84,90	81,90	82,50	78,70	81,30
20	ROLNÍCKE DRUŽST. PODIELNIKOV MOST PRI BRATISLAVE	MOST PRI BRATISLAVE	76	85,83	81,78	82,39	78,57	81,42
21	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	RAUČANY	79	83,94	80,52	79,66	78,44	80,20
22	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SILADICE	SILADICE	69	86,00	82,49	83,45	78,43	81,72
23	ZOO DIVÍZIA S.R.O. SELICE	SELICE VKK	63	85,63	81,38	81,03	78,38	80,94
24	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	LOVČICE	50	84,70	80,84	80,76	78,26	80,58
25	NÁRODNÝ ŽREBČÍN TOPOĽCIANKY ŠTÁTNY PODNIK	ŽIKAVA	24	87,38	82,92	85,42	78,25	82,46

TOP 50 holsteinských fariem podľa VEMENA Slovensko 2016
 TOP 50 Holstein Farms UDDER Slovakia 2016

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Názov farmy Farm name	Počet hod. kráv Eval. cows	Stavba tela Body	Mliečna pevnosť Dairy strenght	Končatiny F&L	Vemeno Udder	Celk. hodnotenie Final score
26	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VEĽKÉ LUDINCE	VEĽKÉ LUDINCE	96	83,78	81,49	82,66	78,22	80,88
27	PD INOVEC TREŇCIANSKE STANKOVCE	TREŇC. STANKOVCE	108	84,14	80,81	80,94	78,19	80,47
28	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ŽEMBEROVCE	SELEC	52	83,38	80,77	81,79	78,19	80,42
29	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO CHYNORANY	CHYNORANY	83	85,30	81,01	81,58	78,05	80,78
30	SEMAT A.S. TRNAVA	VEĽKÝ DVOR	38	83,47	81,50	82,05	77,95	80,61
31	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	BRESTOVANY	33	84,55	81,97	80,42	77,94	80,64
32	PODIELNICKÉ POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO RYBANY	VKK RYBANY	122	86,21	81,57	84,06	77,93	81,55
33	PODIELNICKÉ POLINOH. DRUŽSTVO "INOVEC" VOLKOVCE	VOLKOVCE	47	86,43	82,85	82,38	77,91	81,49
34	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠÍNKA"	VEĽKÉ RÍPIŇANY	129	82,64	81,19	81,33	77,91	80,23
35	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	OČOVÁ	72	84,06	80,67	81,03	77,90	80,36
36	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO LOZORNO	LOZORNO	73	82,16	80,49	82,95	77,86	80,32
37	ZEMEDAR, S.R.O. POPRAD - STRÁŽE	STRÁŽE	42	83,31	81,29	82,62	77,79	80,57
38	AGRORENT, A.S. NESVADY	NESVADY	78	84,82	82,31	82,97	77,77	81,12
39	MEDIČILIZIE, A. S.	ŇARAD	43	85,05	81,14	81,12	77,72	80,58
40	AT DUMA J. SPOL. S R.O.	DUBNÍK	260	87,07	82,78	82,86	77,67	81,60
41	SEMAT A.S. TRNAVA	KOČÍŠSKÉ	47	81,64	81,66	80,98	77,66	79,96
42	MEDIČILIZIE, A. S.	PATAŠ	28	83,64	79,89	82,00	77,54	80,18
43	ROLNÍCKE A OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ, A.S. BOJNÍČKY	DVORNÍKY	57	84,44	83,05	83,98	77,53	81,28
44	ROLNÍCKE DRUŽSTVO BLUŽINA PRIETRŽKA	PRIETRŽKA	45	84,53	82,91	83,40	77,42	81,16
45	POLINOH. DRUŽSTVO KRUPÁ V DOLNEJ KRUPEJ	DOLNÁ KRUPÁ	132	83,69	81,85	80,32	77,42	80,11
46	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VLÁRA NEMŠOVÁ	KLÚČOVÉ VKK	101	84,19	81,21	81,88	77,05	80,31
47	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO TRNAVA	TRNAVA	11	87,55	83,18	83,00	77,00	81,55
48	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠÍNKA"	BEHNICE	185	83,57	81,04	81,06	76,94	79,93
49	DRUŽSTVO AGROPLUS PREŠOV	RUSKÁ NOVÁ VES	29	84,45	81,38	81,90	76,52	80,10
50	POLINOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MOJMIROVCE	POLNÝ KESOV	101	85,42	79,74	80,30	75,35	79,24

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Kravy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Tuľ kg Fat kg	Tuľ % Fat%	Bielk. kg Prot. kg	Bielk. % Prot. %	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Mezdiob. Calc. inter.
1	FOOD FARM S.R.O., HLOHOVEC	DOLNÉ TRHOVIŠTE	489	68	11469	402	3,51	358	3,12	22	10 418
2	AGROCONTRACT MLIČIARNA FARMA, A.S.	JASOVÁ	926	112	11209	416	3,71	353	3,15	24	5 423
3	AGROCONTRACT MIKUJÁŠ, A.S.	MIKUJÁŠ	1238	203	11109	431	3,88	356	3,20	23	31 405
4	AGROBANI S.R.O.	BÁTKA	617	90	11068	405	3,66	347	3,14	23	3 412
5	POLNOH. DRUŽSTVO OKOČ - SOKOLEC	OKOČ	582	91	11001	427	3,88	359	3,26	23	14 421
6	PERNEČKÁ AGRÁRNA SPOLOČNOSŤ, SPOL. S.R.O.	PRIEVALY	452	64	10860	400	3,69	333	3,07	24	19 385
7	AGRO-INSEMAS S.R.O. RÁTKA	AGRO-INSEMAS S.R.O.	113	9	10755	420	3,91	361	3,36	29	5 391
8	PD INOVEC TREŇČANSKÉ STANKOVCE	TREŇČ. STANKOVCE VVK	343	52	10624	393	3,70	338	3,18	23	24 398
9	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HLOHOVEC	SASINKOVO	509	72	10477	398	3,80	346	3,30	23	18 414
10	POLNOH. VÝROBN.-OBCH. DRUŽSTVO MOKRANCE	MOKRANCE	180	24	10400	370	3,56	350	3,37	26	4 474
11	FARMA MAJACHOV A.S.	VILČKOVCE	3132	454	10395	410	3,94	332	3,19	23	2 395
12	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V JUROVEJ	BAKA	1026	189	10276	367	3,57	323	3,14	24	2 389
13	POLNOH. DRUŽSTVO SUCHÉ BREZOVO-VELKÝ LOM	VELKÝ LOM	236	47	10226	388	3,79	345	3,37	26	19 389
14	TATRA-AGROLEV, S.R.O.	LEVOČA 01	690	141	10221	388	3,80	338	3,31	26	24 411
15	PD SLATINA MAD BEBRAVOU	SLATINA N. BEBRAVOU	373	45	10184	368	3,61	320	3,14	23	8 408
16	HORTIP, S.R.O. STUĐENEC	STUĐENEC	123	20	10168	392	3,86	326	3,21	23	28 374
17	NOVÁ BODVA, DRUŽSTVO	TURNIANSKANOVÁ VES	680	57	10109	372	3,68	328	3,24	23	16 407
18	AGROTIP SPOL. S.R.O., BELUŠA	BELUŠA	81	15	10078	370	3,67	316	3,14	25	3 415
19	MVL AGRO S.R.O. MALÉ CHLEVANY	VELKÉ HOSTE	598	47	10069	346	3,44	310	3,08	23	3 439
20	AT DUMA J, SPOL. S.R.O.	DUBNÍK	593	66	10042	354	3,53	321	3,20	25	15 442
21	POLNOH. DRUŽSTVO PODIELNIKOV VEĽKÉ UHERCE	ŽABOKREKY	398	50	9995	365	3,66	326	3,27	23	1 423
22	FIRSTFARMS AGRA M S.R.O.	PLAVECKÝ ŠTRVOK	2332	250	9949	347	3,49	334	3,36	24	4 397
23	POLNOH. DRUŽSTVO SO SÍDLOM V STREKOVE	STREKOV	240	35	9927	371	3,74	313	3,15	25	22 467
24	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO KUKUČIŇOV	KUKUČIŇOV	228	38	9856	358	3,63	309	3,14	22	24 401
25	AGROSEV, SPOL. S.R.O.	ŽELOUBDZA	523	81	9849	372	3,78	314	3,19	25	12 400

TOP 200 faríem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Túk kg Fat kg	Tuk% Fat%	Bielk. kg Prot. Kg	Bielk.% Prot.%	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Medzirob. Caly Inter.	
26	ROLNÍČKA SPOLOČNOSŤ, A.S. BOTTOVO	BOTTOVO	330	43	9809	371	3,78	306	3,12	27	19	432
27	POLNOH. VÝROBNO-OBCHOD. DRUŽSTVO DRAHOVCE	DRAHOVCE	119	9	9796	342	3,49	307	3,13	31	25	352
28	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO BELÁ - DULICE	BELÁ-DULICE	315	60	9788	412	4,21	323	3,30	23	19	410
29	POLNOH. DRUŽSTVO BRANISKO V ŠIROKOM	PD ŠIROKÉ	203	50	9782	377	3,85	330	3,37	26	12	404
30	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ČAHTICE	ČAHTICE	256	48	9774	364	3,72	312	3,19	22	12	380
31	POLNOH. DRUŽSTVO "SNIP" SKLABIŇA	ZÁBORIE	334	31	9753	371	3,80	305	3,13	27	24	439
32	POLNOH. VÝROBNÉ A OBCHODNÉ DRUŽSTVO KOČÍN	ŠTERUSY	769	154	9743	366	3,65	321	3,29	26	13	395
33	POLNOH. DRUŽSTVO DEVIO NOVÉ SADY	ČAB	619	73	9650	363	3,76	320	3,32	25	16	417
34	POLNOH. DRUŽSTVO BZINCE POD JAVORINOU	BZINCE POD JAVORINOU	409	40	9589	360	3,75	312	3,25	32	9	431
35	AGROTIP SPOL. S R.O., BELUŠA	RAŠOV	156	23	9562	360	3,76	304	3,18	26	13	402
36	PPD RYBANY	VKK RYBANY	567	118	9557	343	3,59	305	3,19	23	31	428
37	VIKARTOVSKÁ AGRÁRNA SPOLOČNOSŤ, A.S.	VIKARTOVCE	295	37	9554	324	3,39	316	3,31	28	4	439
38	ROLNÍČKE DRUŽSTVO S. JURKOVIČA SOBOTIŠTE	SOBOTIŠTE	308	37	9539	354	3,71	311	3,26	23	3	382
39	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ŽEMBEROVCE	SELEC	334	47	9525	353	3,71	320	3,36	24	30	411
40	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MOJMIROVCE	POLNÝ KESOV	236	19	9518	373	3,92	307	3,23	26	12	460
41	DRUŽSTVO PODIELNIKOV DEVÍN-ZÁH.BYSTRICA	DEVÍNSKA NOVÁ VEŠ	184	19	9515	367	3,86	300	3,15	23	30	450
42	VYSOKOŠKOLSKÝ POLNOH. PODNIK SPU, S.R.O.	OPONICE	339	33	9505	367	3,86	294	3,09	24	24	389
43	ROLNÍČKA A OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ, A.S. BOJNÍCKY DVORNÍKY	DVORNÍKY	203	30	9456	371	3,92	303	3,20	24	24	434
44	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO JAVORINKA	JAVORINKA	60	16	9426	338	3,59	299	3,17	26	14	496
45	NÁRODNÝ ŽREBOČÍN - ŠŤÁTNY PODNIK	ŽIKAVA	129	16	9370	345	3,68	309	3,30	26	12	382
46	AGROCOOP, A.S. IMEL	AGROCOOP IMEL A.S.	534	56	9323	376	4,03	302	3,24	26	13	421
47	AGROREAL, DEDINA MLÁDEŽE A.S.	DEDINA MLÁDEŽE	75	8	9323	326	3,50	305	3,27	27	18	489
48	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VÝCHODNÁ	VÝCHODNÁ	405	65	9300	382	4,11	290	3,12	25	5	396
49	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO BUDMERICE	BUDMERICE	292	44	9291	331	3,56	288	3,10	22	26	424
50	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	OČOVÁ	320	36	9289	333	3,58	301	3,24	24	20	375

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Tuľ kg Fat kg	Tuľ % Fat%	Bielk. kg Prot. kg	Bielk. % Prot. %	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Mezdiob. Calc. inter.
51	AFG, S.R.O. TURČIANSKE TEPLICE	DOLNÁ ŠTUBŇA	440	62	9284	340	3,66	297	3,20	27	413
52	DRUŽSTVO AGROPLUS PREŠOV	RUSKÁ NOVÁ VES	95	11	9275	369	3,98	297	3,20	26	448
53	PPD PRAŠICE SO SÍDLOM V JACOVCIACH	VELUŠOVCE	252	25	9265	356	3,84	301	3,25	26	444
54	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO KOMOČA	KOMOČA	187	18	9233	368	3,99	308	3,34	26	472
55	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO DUMBIER	PODKOŘENOVÁ FARMA	270	44	9216	401	4,35	302	3,28	25	399
56	POLNOH. DRUŽSTVO DEVIO NOVÉ SADY	ŠURIANKY	337	54	9173	331	3,61	302	3,29	24	402
57	PD DOBRÁ NIVA, A. S.	SÁSA	913	121	9168	350	3,82	314	3,42	24	403
58	ROLNÍČKE DRUŽSTVO PODIELNIKOV MOST	MOST PRI BRATISLAVE	213	49	9164	343	3,74	292	3,19	24	410
59	POLNOHOSPODÁR NOVÉ ZÁMKY A. S.	BAŇOV	355	47	9164	357	3,90	298	3,25	25	418
60	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO OČOVÁ	DÚBRAVY	313	49	9156	327	3,57	301	3,29	26	407
61	POLNOH. DRUŽSTVO HORNÉ DUBOVÉ-MAHÁČ	MAHÁČ	310	33	9149	333	3,64	301	3,29	24	427
62	"ORAVA" PODIELNICE POLNOH. DRUŽSTVO,	PODBIEL-FARMA 2	109	15	9149	377	4,12	318	3,48	31	382
63	POLNOH. DRUŽSTVO KRUPÁ V DOLNEJ KRUPEJ	DOLNÁ KRUPÁ 2	174	34	9130	336	3,68	298	3,26	25	447
64	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SOKOLCE	SOKOLCE	598	96	9110	348	3,82	295	3,24	25	437
65	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO BÚČ	PD BÚČ	254	32	9101	343	3,77	301	3,31	27	392
66	POLNOH.-OBCHODNÉ DRUŽSTVO ABRAHÁM	HOSTE	310	49	9088	386	4,25	294	3,24	25	459
67	POLNOH. DRUŽSTVO SO SÍDLOM V JAROVNICIACH	JAROVNICE	229	50	9066	378	4,17	313	3,45	23	392
68	POLNOH. DRUŽSTVO DOLNÝ LOPAŠOV	DOLNÝ LOPAŠOV	192	18	9057	341	3,77	292	3,22	25	438
69	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V ŠENKVIACHIACH	ŠENKVICE	313	54	9025	316	3,50	280	3,10	24	397
70	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PAŇOVCE	PAŇOVCE	118	11	9003	305	3,39	293	3,25	24	497
71	ZEMEDAR, S.R.O. POPRAD - STRÁŽE	POPRAD - STRÁŽE	139	20	8978	354	3,94	303	3,37	25	384
72	POLNOH. DRUŽSTVO SO SÍDLOM V SMREČANOCH	ŽIAR	190	31	8962	355	3,96	296	3,30	29	404
73	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VEĽKÉ ZÁLUŽIE	VEĽKÉ ZÁLUŽIE	74	14	8947	346	3,87	301	3,36	24	388
74	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PODOLIE	PODOLIE VKK	402	45	8944	330	3,69	288	3,22	25	379
75	POLNOH. DRUŽSTVO PODIELNIKOV VEĽKÉ UHERCE	VKK VEĽKÉ UHERCE	351	42	8943	331	3,70	300	3,35	24	449

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Túk kg Fat kg	Tuk% Fat%	Bielk. Kg Prot. Kg	Bielk. % Prot. %	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Medziob. Cstv. inter.
76	POLNOH. DRUŽSTVO HOLICE NA OSTROVE	HOLICE	234	33	8939	368	4,12	279	3,12	25	413
77	AGRO-NV A.S.	NEMČIŇANY	67	6	8939	317	3,55	304	3,40	25	382
78	ROLNÍČKE DRUŽSTVO VAVREČKA-ŤAPEŠOVO	ŤAPEŠOVO	219	8	8912	316	3,55	293	3,29	29	436
79	TURIEC-AGRO, S.R.O. TURČANSKY ĎUR	SLOVENSKÉ PRAVNO	673	85	8903	330	3,71	295	3,31	24	447
80	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO - BUŠLAK, SPOL.S R.O.	DUNAJSKÝ KLÁTOV	531	65	8899	345	3,88	279	3,14	25	420
81	POLNOHOSPODÁR NOVÉ ZÁMKY A.S.	N. ZÁMKY - BEŠEŇOV	346	51	8891	341	3,84	283	3,18	25	448
82	MEDIČILIZE, A. S.	ĽARAD	498	81	8881	348	3,92	276	3,11	26	421
83	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO LUDROVÁ	LIPT.ŠTIAVNICA	357	30	8879	355	4,00	308	3,47	28	419
84	POLNOH. DRUŽSTVO V SMOLENICIACH	SMOLENICE 1	245	43	8844	331	3,74	285	3,22	25	379
85	AGRO - RACIO S.R.O.	LUBEĽA	448	37	8832	356	4,03	298	3,37	27	409
86	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VLÁRA NEMŠOVÁ	KLÚČOVÉ VKK	388	62	8830	321	3,64	293	3,32	23	405
87	POLNOH. DRUŽSTVO "VRSÁTEC" PRUSKÉ	BOHUNICE	326	45	8798	332	3,77	301	3,42	24	411
88	PD HORNÉ OBDOKOVCE	HORNÉ OBDOKOVCE	426	39	8793	305	3,47	277	3,15	22	430
89	PD GBELY, A.S.	GBELY	292	40	8782	314	3,58	276	3,14	25	429
90	AGRO-COOP KLÁTOVA NOVÁ VES A.S.	BOŠANY	385	70	8773	318	3,62	284	3,24	26	443
91	POLNOH. DRUŽSTVO TRENČÍN - SOBLAHOV	SOBLAHOV	254	53	8770	314	3,58	300	3,42	24	425
92	PD CHYNORANY	CHYNORANY	472	74	8756	328	3,75	295	3,37	24	397
93	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO DRAŽKOVCE	DRAŽKOVCE	176	12	8726	346	3,97	290	3,32	28	451
94	AGRO HOSŤOVCE S.R.O.	CHYZEROVCE I	311	50	8716	325	3,73	288	3,30	26	445
95	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO STARÁ TURÁ	STARÁ TURÁ VKK	160	26	8712	330	3,79	289	3,32	25	420
96	POLNOH. DRUŽSTVO PODUNAJSKÉ BISKUPICE	PODUNAJ. BISKUPICE	200	1343	8712	313	3,59	276	3,17	26	437
97	RUPOS, S.R.O. RUŽINDOL	RUŽINDOL	236	38	8680	321	3,70	288	3,32	23	425
98	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PREDMIER	JABLONOVÉ	132	20	8675	336	3,87	284	3,27	27	406
99	AGRORENT, A.S. NESVADY	NESVADY	353	53	8669	307	3,54	270	3,11	26	434
100	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠÍNKA"	VKK VEĽKÉ RIPŇANY	461	53	8662	326	3,76	287	3,31	24	393

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Kravy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Tuk kg Fat kg	Tuk% Fat%	Bielk. kg Prot. kg	Bielk.% Prot.%	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Mezdiob. Calc. inter.
101	ROLNÍCKE DRUŽSTVO V PLAVNICA	PLAVNICA	260	38	8655	302	3,49	277	3,20	28	400
102	PODIELN. ROLNÍCKO-OBCHODNÉ DRUŽSTVO BOBROV	BOBROV	339	42	8604	299	3,48	285	3,31	26	418
103	ROLNÍCKE DRUŽSTVO SELCE	SELCE	122	22	8603	332	3,86	277	3,22	28	408
104	AGRODAN, S.R.O.	KOŠ	260	62	8599	343	3,99	288	3,35	25	401
105	PD CHYNORANY	KRUŠOVCE	362	48	8573	315	3,67	280	3,27	24	435
106	PODIELNÍCKE POLNOH. DRUŽSTVO KOMJATICE	KOMJATICE	314	24	8560	312	3,64	281	3,28	24	440
107	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO BADIŇ	BADIŇ	198	26	8550	314	3,67	274	3,20	27	417
108	POLNOH. DRUŽSTVO SPIŠSKÉ BYSTRÉ	SPBYSTRÉ	270	48	8522	288	3,38	290	3,40	25	402
109	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	BRESTOVANY	226	41	8499	312	3,67	287	3,38	26	419
110	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO "RADOŠINKA"	BEHYNICE	455	63	8489	324	3,82	285	3,36	24	416
111	ROLNÍCKE DRUŽSTVO VAVREČKA-ŤAPEŠOVO	VAVREČKA	144	31	8472	303	3,58	275	3,25	24	437
112	RYBÁROVA FARMA ŠURANY - KOSTOLNÝ SEK	RYBÁROVA FARMA	359	40	8471	313	3,69	274	3,23	25	423
113	AGROTOM S.R.O.	TOMÁŠOVCE	347	48	8469	342	4,04	285	3,37	29	470
114	ROLNÍCKE DRUŽSTVO ŠALA	ŠALA VKK	444	61	8456	323	3,82	269	3,18	25	447
115	AGROMARKET NYROVCE S.R.O.	NYROVCE	144	24	8445	345	4,09	260	3,08	26	431
116	PD ČEČELOVCE, DRUŽSTVO	ČEČELOVCE	256	34	8440	364	4,19	291	3,45	24	433
117	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PREDMIER	PREDMIER	84	17	8416	361	4,17	297	3,53	28	410
118	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SENOHRAD	SENOHRAD	362	83	8415	355	4,22	264	3,14	25	449
119	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO BOŠÁCA	BOŠÁCA VKK	276	48	8408	325	3,87	289	3,44	26	431
120	AGROČAT A.S. ČILŽSKÁ RADVAŇ	ČILŽSKÁ RADVAŇ	218	27	8401	299	3,56	268	3,19	25	453
121	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V TOMÁŠOVE	TOMÁŠOV	90	14	8361	310	3,71	274	3,28	25	468
122	AGROSEV, SPOL. S.R.O.	DEŤVA	212	24	8297	351	4,23	279	3,36	27	435
123	POLNOH. DRUŽSTVO ŤATRY V SPIŠSKEJ BELEJ	SLOVENSKÁ VEŠ	108	16	8282	316	3,82	273	3,30	32	414
124	AGROFIN, POLNOH. DRUŽSTVO DOLNÝ HRÍCHOV	DOLNÝ HRÍCHOV	81	9	8273	319	3,86	267	3,23	30	479
125	L-K SERVIS, SPOL. S R.O.	PARTIZÁNSKA LUPČA	185	18	8257	333	4,03	279	3,38	27	420

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Túk kg Fat kg	Tuk% Fat%	Bielk. kg Prot. Kg	Bielk.% Prot.%	Vek M/D 1Lakt. Age M/D 1Lact.	Medzirob. Caly.inter.	
126	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO ZAVAR	DOLNÉ LOVČICE	369	50	8247	299	3,63	271	3,29	26	20	424
127	POLNOH. DRUŽSTVO MAGURA ZBOROV	CHMELOVÁ	98	15	8223	324	3,94	290	3,53	23	20	371
128	ROLNÍCKE DRUŽSTVO HORNÁ VES	HORNÁ VES	72	6	8222	323	3,93	277	3,37	30	3	369
129	AGRIA LIPTOVSKÝ ONDREJ, A.S.	JAKUBOVANY	183	21	8195	320	3,90	279	3,40	30	29	407
130	AGRIMPEX DRUŽSTVO TRSTICE	TRSTICE	299	37	8141	321	3,94	261	3,21	24	29	460
131	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VAJNORY	VAJNORY	211	29	8110	299	3,69	265	3,27	30	16	457
132	PD TRIEBČ NITR. STREDA SO SÍDLOM V SOLČANOCH	SOLČANY	277	51	8098	295	3,64	265	3,27	25	1	428
133	POLNOH. DRUŽSTVO SO SÍDLOM V L. MIKULÁŠI	LIPT. MIKULÁŠ	204	37	8097	316	3,90	255	3,15	29	10	420
134	MVL AGRO S.R.O. MALÉ CHLEVANY	MALÉ CHLEVANY	111	24	8090	313	3,87	268	3,31	22	20	400
135	AGRIA LIPTOVSKÝ ONDREJ, A.S.	JAMNÍK	149	19	8090	327	4,04	273	3,37	27	5	429
136	POLNOH. DRUŽSTVO MAGURA ZBOROV	ZBOROV	208	28	8084	323	4,00	283	3,50	23	28	406
137	PD VÍNOHRADY CHOŇKOVCE	CHOŇKOVCE	219	29	8062	325	4,03	262	3,25	28	15	373
138	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VRBOVÉ	VRBOVÉ	163	28	8061	296	3,67	264	3,28	25	11	441
139	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SILADICE	SILADICE	259	35	8052	306	3,80	260	3,23	23	10	407
140	FYZIKOL. SPOL. S R.O. ČIERNY BROD	ČIERNY BROD Č.450	166	28	8051	327	4,06	258	3,20	24	20	457
141	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V ZEMNOM	VKK ZEMNÉ	237	39	7979	287	3,60	261	3,27	30	1	405
142	POLNOH. PODIELNICKE DRUŽSTVO BARDEJOV	RICHVALD	224	56	7946	306	3,85	273	3,44	26	20	397
143	POLNOH. DRUŽSTVO DUBNICA NAD VÁHOM	KLOBUŠICE	174	20	7944	274	3,45	256	3,22	26	7	389
144	MEGART, A.S. ZEMIAŇSKA OLČA	MEGART A.S.	367	37	7933	312	3,93	246	3,10	24	20	441
145	POLNOH. DRUŽSTVO MELČICE - LIESKOVÉ	IVANOVCE VKK	316	34	7932	302	3,81	267	3,37	24	23	367
146	BALSEED SPOL. S R.O. BALVANY	ČERGOV	110	16	7919	302	3,81	232	2,93	25	10	464
147	AGROSTAAR KB SPOL. S R.O. KRÁĽOV BROD	POBOKA	168	23	7905	290	3,67	252	3,19	26	6	480
148	POLNOH. DRUŽSTVO KRUPÁ V DOLNEJ KRUPEJ	DOLNÁ KRUPÁ 1	200	20	7903	299	3,78	270	3,42	26	6	354
149	POLNOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HRANOVNICA	HRANOVNICA	304	57	7902	308	3,90	278	3,52	26	5	374
150	POLNOH. DRUŽSTVO CHORVÁTSKY GROB	BERNOLÁKOVO	189	18	7857	307	3,91	248	3,16	25	5	389

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Tuľ kg Fat kg	Tuľ % Fat%	Bielk. kg Prot. kg	Bielk. % Prot. %	Vek M/D 1 Lakt. Age M/D 1 Lact.	Mezdiob. Calc. inter.	
151	AGRIA LIPTOVSKÝ ONDREJ, A.S.	LIPT.ONDREJ	165	11	7836	311	3,97	261	3,33	29	10	460
152	AGROPODNIK SLAMIZ, SPOL.S R.O.	ZEMPLÍNSKA TEPLICA	201	24	7828	312	3,99	271	3,46	27	22	399
153	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO JASENOVÁ	JASENOVÁ	74	9	7826	293	3,74	268	3,42	30	31	415
154	PD PRESELANY	PRESELANY	242	42	7806	289	3,70	255	3,27	23	29	418
155	POLNOH. DRUŽSTVO PODIELNIKOV VEĽKÉ KOSTOLANY	VEĽKÉ KOSTOLANY	181	21	7788	286	3,67	256	3,29	24	16	400
156	POLNOH. DRUŽSTVO TOPOLNICA V KAJALI	KAJAL	176	40	7787	302	3,88	256	3,29	25	19	397
157	ŠKOLSKÉ HOSPODÁRSTVO TRNAVA	ŠH TRNAVA	81	6	7777	305	3,92	242	3,11			425
158	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO DOUČ	VKK DOUČ	152	33	7746	289	3,73	251	3,24	25	17	422
159	PODIELNICE POLNOH. DRUŽSTVO TRHOVÉ MYTO	TRHOVÁ HRADSKÁ	391	58	7745	292	3,77	251	3,24	24	27	412
160	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO VEĽKÉ LUDINCE	VEĽKÉ LUDINCE	305	43	7735	290	3,75	253	3,27	23	17	407
161	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PEDER	PEDER	223	32	7726	293	3,79	262	3,39	27	21	414
162	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO SVODÍN	SVODÍN	129	17	7710	299	3,88	250	3,24	24	22	414
163	ROLNÍČKE DRUŽSTVO LIPTOVSKÁ KOKAVA	LIPTOVSKÁ KOKAVA	288	43	7695	322	4,18	260	3,38	25	13	423
164	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO DOLNÝ KUBÍN	BZINY	81	12	7694	306	3,98	255	3,31	28	14	366
165	LADISLAV KULKA VK & SPOL.	GABOLTOV	160	37	7692	305	3,97	257	3,34	25	26	422
166	PD LUDANICE	LUDANICE	344	56	7674	281	3,66	264	3,44	26	6	400
167	ROLNÍČKE DRUŽSTVO BZOVÍK	BZOVÍK	270	53	7670	302	3,94	245	3,19	23	28	387
168	POLNOH. DRUŽSTVO BOBOT-HORIŇANY	HORIŇANY	201	20	7549	270	3,58	248	3,29	26	20	412
169	POLNOH. DRUŽSTVO KRÁŠIN DOLNÁ SÚČA	DOLNÁ SÚČA VKK	246	41	7547	297	3,94	247	3,27	25	18	396
170	ROLNÍČKE DRUŽSTVO HYBE	HYBE	251	29	7507	312	4,16	253	3,37	33	25	426
171	AGRIA LIPTOVSKÝ ONDREJ, A.S.	VAVRIŠOVO	137	40	7501	309	4,12	261	3,48	28	30	438
172	POLNOH. DRUŽSTVO LÚČ NA OSTROVE	LÚČ NA OSTROVE	222	31	7485	335	4,48	248	3,31	26	11	445
173	ROLNÍČKE DRUŽSTVO DOVALOVO	DOVALOVO	234	29	7484	322	4,30	251	3,35	25	11	444
174	PD NITRIANSKA BLATNICA	VKK KRTOVICE	106	18	7340	282	3,84	250	3,41	26	30	495
175	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MALŽENICE	MALŽENICE	181	31	7324	263	3,59	231	3,15	24	26	377

TOP 200 fariem v SR podľa kg mlieka 1. január 2017 - 31. marec 2017
 TOP 200 farms milk kg in Slovakia January 1. 2017 - March 1. 2017

Por. Rank	Názov podniku Breeder	Chov - farma Farm	PK Krawy HB Cows	Lakt. Lact.	Mlieko kg Milk kg	Túk kg Fat kg	Tuk% Fat%	Bielk. kg Prot. Kg	Bielk. % Prot. %	Vek M/D 1 Lakt. Age M/D 1 Lact.	Medzirob. Catv. inter.	
176	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO LOZORNO	LOZORNO	253	32	7246	279	3,85	232	3,20	26	393	
177	PD LIPTOVSKÉ HOLE SO SÍDLOM V KVAČANOCH	LIPTOVSKÉ KVAČANY	156	28	7234	298	4,12	248	3,43	27	30	406
178	AGRODRUŽSTVO KAMENIČNÁ	ČALOVEC	174	24	7229	287	3,97	253	3,50	27	6	414
179	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PRIBETA	PRIBETA FA Č.2	132	12	7216	311	4,31	238	3,30	28	4	427
180	LADISLAV KULKA VK & SPOL.	KURIMA	44	11	7203	276	3,83	238	3,30	25	19	402
181	POLNOH. PODIELNICKE DRUŽSTVO KRÁL	KRÁL	208	41	7168	292	4,07	234	3,26	24	17	499
182	POLNOH. DRUŽSTVO SO SÍDLOM V L. MIKULÁŠI	ZÁVAŽNÁ PORUBA	207	37	7144	316	4,42	238	3,33	29	5	457
183	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO TVRDOŠOVCE	TVRDOŠOVCE	208	17	7134	265	3,71	241	3,38	24	17	379
184	POLNOH. DRUŽSTVO LISKOVÁ-SLIAČE, DRUŽSTVO	STREDNÝ SLIAC	227	42	7117	277	3,89	240	3,37	30	14	388
185	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO KOVÁLOV	KOVÁLOV	139	37	7115	248	3,49	235	3,30	28	1	427
186	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO KOLÁROVO	VEĽKÝ OSTROV	437	43	7100	319	4,49	228	3,21	25	12	410
187	ROLNÍCKE DRUŽSTVO HRON SLOVENSÁ LUPČA	SLOVENSÁ LUPČA	88	20	7064	276	3,91	240	3,40	27	22	398
188	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO PIEŠŤANY	PIEŠŤANY	108	14	7022	269	3,83	224	3,19	24	24	419
189	ROLNÍCKE DRUŽSTVO BLIŽINA PRIETRŽKA	PRIETRŽKA	107	8	6990	298	4,26	239	3,42	23	5	435
190	MBL, SPOL. S R.O. CHORVÁTSKY GROB	LUBINA	144	22	6964	282	4,05	224	3,22	28	11	457
191	POLNOH. DRUŽ. PODIELNIKOV RADOŠOVCE-PADEROVCE	PADEROVCE	109	30	6867	271	3,95	233	3,39	25	28	440
192	POLNOCHOV, S.R.O. BLESOVCE	BLESOVCE	115	13	6811	229	3,36	215	3,16	24	24	479
193	AGRONOVA LIPTOV, S.R.O.	PROSEK	143	11	6773	266	3,93	222	3,28	27	28	407
194	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO MIER DUBINNÉ	POLIAKOVCE	79	23	6767	290	4,29	229	3,38	32	16	439
195	SHR LAZOVÝ MILAN	PREČÍN	63	18	6727	270	4,01	226	3,36	31	17	403
196	POLNOH. DRUŽSTVO VINIČNÉ-S.GROB	VINIČNÉ	158	26	6704	259	3,86	195	2,91	25	14	453
197	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO TRNAVA	PD TRNAVA	174	22	6667	262	3,93	219	3,28	25	15	464
198	A-K-T NATURAL, SPOL.S.R.O.	ČIERNA VODA	127	16	6659	276	4,14	215	3,23	25	22	390
199	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO V DRAVICACH	DRAVCE	130	31	6647	226	3,40	224	3,37	36	19	434
200	POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO TRSTENÍK	TRSTENÁ	345	61	6570	268	4,08	224	3,41	28	3	407

Galéria 100 000 kg mlieka

